

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 187 (XXXI) — Nr. 773

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Mărti, 24 septembrie 2019

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
1.240. — Ordin al ministrului sănătății pentru aprobarea Ghidului privind evaluarea și terapia deficitului de vitamină D la gravidă, nou-născut și copil și a Ghidului privind evaluarea statusului vitaminei D la adulți.....	2–12
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 16 din 20 mai 2019 (Completul competent să judece recursul în interesul legii)	13–23
Decizia nr. 22 din 20 mai 2019 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).....	24–32

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

ORDIN

pentru aprobarea Ghidului privind evaluarea și terapia deficitului de vitamină D la gravidă, nou-născut și copil și a Ghidului privind evaluarea statusului vitaminei D la adulți

Văzând Referatul de aprobare nr. S.P. 10.347 din 9 august 2019 al Direcției generale de asistență medicală și sănătate publică, având în vedere prevederile art. 16 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare,
în temeiul prevederilor art. 7 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 144/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul sănătății emite următorul ordin:

Art. 1. — Se aprobă Ghidul privind evaluarea și terapia deficitului de vitamină D la gravidă, nou-născut și copil și Ghidul privind evaluarea statusului vitaminei D la adulți, prevăzute în anexele nr. 1 și 2, care fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — Anexele nr. 1 și 2 se pot accesa pe site-ul Ministerului Sănătății, la adresa www.ms.ro, accesând succesiv

următoarele rubrici: „Minister”, „Legislație”, „Specialiști”, „Ghiduri medicale”, „Ghiduri clinice”.

Art. 3. — Direcțiile de specialitate din Ministerul Sănătății, direcțiile de sănătate publică și furnizorii de servicii medicale vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 4. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

p. Ministrul sănătății,
Tiberius-Marius Brădățan,
secretar de stat

București, 9 august 2019.
Nr. 1.240.

ANEXA Nr. 1

G H I D

privind evaluarea și terapia deficitului de vitamină D la gravidă, nou-născut și copil

Vitamina D este un nutrient esențial care joacă un rol important în homeostazia calciului și sănătatea osoasă. Deficitul sever al vitaminei D cauzează rahitismul și/sau hipocalcemia la sugari și copii și osteomalacia la adulți sau adolescenți după închiderea cartilajelor de creștere.

Rahitismul reprezintă o afecțiune a cartilajului de creștere caracterizată prin scăderea osificării encondrale la nivelul cartilajului de creștere și apoptoza condrocitelor, având drept consecințe: deformarea cartilajelor de creștere, închiderea tardivă a fontanelor, erupție dentară întârziată, hipoplazia smalțului dentar, hipertrofia articulațiilor costocondrale (mătăanii costale), evazarea rebordului costal (șanț Harrison), deformarea diafizelor oaselor lungi, deformarea în cupă a metafizei radiusului („brățări rahitice”).

Deficitul sever al vitaminei D poate fi, de asemenea, asociat cu hipocalcemia, care poate provoca tetanie sau convulsii.

Osteomalacia reprezintă mineralizarea osoasă anormală a osului deja format și, deși coexistă în cazul rahitismului, termenul este utilizat de obicei pentru perioada de vârstă în care creșterea osului s-a încheiat.

Există consecințe clinice și ale deficitului ușor (insuficienței) de vitamina D — nivelurile cronic scăzute de vitamina D fiind asociate cu densitate minerală osoasă scăzută și modificări ale markerilor ce reflectă calitatea osului, chiar și în absența rahitismului.

Diagnosticul se pune pe istoric, examen fizic, evaluare biochimică și examen radiologic.

Vitamina D (calciferolul) se găsește sub formă de ergocalciferol (vitamina D2) — sintetizat predominant în plante sub acțiunea

luminii ultraviolete (UV) și colecalciferol (vitamina D3) — sintetizat la nivelul pielii (în stratul profund al epidermei și în derm).

Sursele de vitamina D din hrană sunt: peștele gras, uleiul de ficat de pește (cod), dar în cantități mari există riscul intoxicației cu vitamina A, ciupercile, gălbenușul de ou și ficatul (conțin în mod natural vitamina D), dar și produsele îmbogățite artificial cu vitamina D (cerealele pentru mic dejun, sucul de portocale, laptele formulă etc.).

Sursa principală de vitamina D este însă pielea, sinteza vitaminei D la nivelul tegumentelor fiind dependentă de o serie de factori geografici (latitudine, anotimp, gradul de însorire și de poluare) și personali (timpul petrecut în aer liber, vârstă, compoziție corporală, gradul de pigmentare a pielii, factori genetici).

Pentru sinteza adecvată a vitaminei D în lunile de vară, copiii cu pielea închisă la culoare necesită 30 de minute de expunere la soare/săptămână (doar în scutec), fără creme de protecție solară, sau 2 ore/săptămână îmbrăcați, dar cu capul descoperit.

Vârsta cea mai expusă pentru apariția rahitismului este 3—18 luni, iar factorii de risc sunt reprezentați de: alăptare (laptele de mamă conține doar 20—60 UI vitamina D/litru), pielea închisă la culoare, poluarea, gradul redus de însorire, utilizarea cremelor de protecție solară, terapia cronică cu anticonvulsivante; formulele de lapte conțin 400 UI vitamina D/litru lapte, astfel încât sugarii vor primi din alimentație 200 UI/zi (a se vedea „Profilaxia rahitismului carential la copil”).

Epidemiologia

În România un studiu recent relevă o prevalență a deficitului de vitamină D [valori ale 25 (OH)D < 25 nmol/l] la 1,92% din grupa 0—1 an; 0,66% din grupa 1—3 ani; 1,96% din grupa 4—8 ani;

4,3% din grupa 8—13 ani și 8,9% din grupa 14—18 ani (1). S-a înregistrat nivel toxic de vitamina D [valori > de 100 ng/ml (> 250 nmol/l)] la 11,5% dintre copiii de 0—1 an și 4,98% dintre copiii de 1—3 ani (N — 0—3 ani = 655 copii) (1).

Alt studiu românesc relevă prevalența deficitului de vitamină D [valori 25 (OH) D < 25 nmol/l] de 1,2% în populația 0—10 ani și de 3,2% în populația 10—20 ani; niveluri potențial nocive și toxice ale concentrației de 25 (OH) D s-au înregistrat la 3,8% cazuri din prima grupă și 0,2% cazuri din a 2-a grupă (2).

Prevalența sechelelor de rahitism în populația preșcolară și școlară românească a fost 1,8% în mediul urban și 0,7% în mediul rural (3).

I. Evaluarea statusului vitaminei D

Concentrația serică de 25 (OH) D — principalul metabolit măsurabil al vitaminei D — indică statusul vitaminei D. Concentrația totală de 25 (OH) D reflectă furnizarea de vitamină D din ambele surse cutanate și orale și este exprimată în nanograme pe mililitru sau nanomoli per litru (1 ng/ml = 2,5 nmol/l). Nivelurile serice 25 (OH) D nu indică cantitatea de vitamină D stocată în țesuturile corpului.

Spre deosebire de 25 (OH) D, 1,25 (OH)₂ D circulant nu este, în general, un bun indicator al stării vitaminei D deoarece are un timp de înjumătățire scurt, de 15 ore, și concentrațiile serice sunt strict reglate de hormonul paratiroidian și fosfat (4). Nivelurile de 1,25 (OH)₂ D nu scad, de obicei, până când deficitul de vitamină D nu este sever (5, 6).

La copil pragurile pentru suficiența, insuficiența și deficiența vitaminei D la copiii sănătoși se bazează pe asociațiile între nivelurile de 25 (OH) D și evidența clinică a rahitismului și a creșterii valorilor fosfatazei alcaline și a altor markeri ai turnoverului osos.

Utilizăm următoarele standarde pentru a defini statusul de vitamină D la copiii și adolescenții sănătoși; acestea sunt în concordanță cu recomandările din 2016 privind Consensul Global (7), care sunt similare cu cele susținute de Societatea Endocrină Pediatrică 2011 (8) și se bazează pe concentrațiile serice de 25 (OH) D:

- niveluri suficiente de vitamină D: 20 până la 100 ng/ml (50 până la 250 nmol/l);
- insuficiența vitaminei D: între 12 și 20 ng/ml (30 până la 50 nmol/l);
- deficit de vitamină D: < 12 ng/ml (< 30 nmol/l);
- niveluri toxice de vitamină D — valoare > 100 ng/ml (250 nmol/l).

În acest moment se recomandă menținerea nivelurilor de cel puțin 20 ng/ml (50 nmol/l), având în vedere că unele studii au raportat creșteri ale valorilor fosfatazei alcaline și ale altor

markeri ai turnoverului osos și ale rahitismului clinic atunci când nivelurile de 25 (OH) D sunt în intervalul de la 12 la 20 ng/ml (7)(9—14).

Măsurarea concentrațiilor serice de 25 (OH) vitamina D

Metodele analitice recente sunt, în general, aplicate de platforme complet automatizate utilizate în laboratoarele de chimie clinică de rutină. Pentru testarea de rutină/clinică a concentrației serice de 25 (OH) D se recomandă metode care măsoară atât 25 (OH) D₂ cât și 25 (OH) D₃, dând un total al concentrației serice de 25 (OH) D. Coeficientul de variație intra-assay trebuie să fie mai mic de 5% și coeficientul de variație inter-assay să fie mai mic de 10%. (15)

II. Recomandările privind dozarea 25 OH vitaminei D

În cazul persoanelor sănătoase, dozarea de rutină a 25 OHD nu este recomandată (16); în consecință, nu există consens privind valoarea 25 OHD care ar trebui atinsă în timpul eventualei terapii profilactice cu vitamină D. Totuși, dozarea 25 OHD și terapia cu vitamină D în doze modulate în funcție de valorile serice ale 25 OHD este indicat a se realiza la anumite grupe populaționale aflate la risc de deficit.

II.1. Indicații de dozare a 25 OH vitamina D la gravidă — dozarea se va face la sfârșitul trimestrului II de sarcină, preferabil între săptămânile 24—28 de sarcină:

- gravida sub 18 ani;
- gravida peste 35 de ani;
- marile multipare (peste 3 sarcini);
- gravida cu diabet zaharat;
- gravida obeză (IMC peste 30 kg/mp);
- gravida cu cel puțin unul din factorii de risc de deficit de vitamină D menționați la „Grupele de risc la care se recomandă măsurarea 25 HO vit. D serice” din anexa nr. 2 la ordin.

II.2. Indicații de dozare a 25 OH vitaminei D la femeia care alăptează

- cele care au avut deficit sever (sub 12 ng/ml) la evaluarea din timpul sarcinii — dozare în primele 3 zile postpartum;
- fostele gravide cu indicațiile de la punctul I care nu au beneficiat de testarea din timpul sarcinii.

II.3. Indicații de dozare 25 OHD la nou-născut

- prematur sub 32 de săptămâni:
 - G sub 1.000 g cu alimentație parenterală totală 2 săptămâni (concomitent cu dozare calcemie, fosfatemie);
 - G la naștere = 1.000—1.500 g, la 4 săptămâni de la inițierea profilaxiei cu vitamină D, câte 800 UI/zi;
- nou-născut cu risc (tabelul 1).

II.4. Indicații de dozare 25 OH D la copil, adolescent

Toate categoriile de patologii cuprinse în tabelul 1

Tabelul 1 — Grupele de risc de deficit de vitamină D la care este indicată măsurarea concentrației serice de 25 (OH) vitamina D la nou-născut, copii

	Nou-născut	Sugar și copil
1. Afecțiuni ale aparatului locomotor		Deformități osoase Rahitism Osteomalacie Osteonecroză aseptică Fracturi de fragilitate Osteogenesis imperfectă etc.
2. IMC modificat		Obezitate (IMC peste percentila 97) Malnutriție severă etc.
3. Afecțiuni hepatice	Insuficiență hepatică Colestază Enterita necrozantă	Insuficiență hepatică Colestază Status posttransplant Boala cronică de ficat nonalcoolică (NIHS) etc.

	Nou-născut	Sugar și copil
4. Afecțiuni renale	Insuficiența renală	Boala cronică de rinichi stadiul 3—5 Status posttransplant Nefrocalcinoză Nefrolitiază etc.
5. Afecțiuni cu sindrom de malabsorbție		Fibroza chistică Boala celiacă Boală inflamatorie intestinală Boală Crohn Chirurgie bariatrică Sindrom de intestin scurt Enterita postradioterapie etc.
6. Afecțiuni endocrine		Hipo/Hiperparatiroidism Deficit de hormon de creștere Anorexia nervoasă Distiroidii autoimune Poliendocrinopatii autoimune etc.
7. Tulburări metabolism fosfocalcic		Hipo/Hipercalcemie Hipofosfatemie Modificări ale valorilor fosfatazei alcaline etc.
8. Terapii cronice	Corticoterapia Terapia cu antimicotic Metilxantine Antiretrovirale (oricare cu durata peste două săptămâni) Terapia anticonvulsivantă	Tratament cu anticonvulsivante Glucocorticoizi Medicație pentru SIDA Antifungice Izoniazidă Rifampicină etc.
9. Diabet zaharat și tulburări metabolice		Diabet zaharat etc.
10. Boli autoimune		LES Artrita reumatoidă AIJ Dermatomiozită Scleroza multiplă etc.
11. Afecțiuni pulmonare	Bronhodisplazia pulmonară	Astm bronșic necontrolat Afecțiuni inflamatorii cronice etc.
12. Afecțiuni neuro-musculare		Paralizia cerebrală Imobilizarea cronică TSA Scleroza multiplă Crizele paroxistice de etiologie necunoscută Miopatia și distrofiile musculare etc.
13. Terapii oncologice		Radioterapia/Chimioterapia etc.
14. Tulburări nutriționale	Alimentație parenterală cu durata peste două săptămâni	Pacienți cu diete de cruțare de lungă durată pentru gestionarea alergiilor la laptele de vacă Intoleranță la lactoză/hipolactazie Nutriție totală parenterală Tulburări de alimentație etc.
15. Altele		Boli cu patogenie imună și/sau inflamatorie cu evoluție cronică/recurentă

Suportul indicațiilor prevăzute în tabelul 1 este prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezentul ghid.

III. Momentul dozării concentrației 25 (OH) vitaminei D serice:

— depinde de factorul de risc adiacent; respectiv se practică dozarea 25 (OH) vitaminei D serice la momentul identificării factorului de risc, în special dacă nu era făcută profilaxia conform recomandărilor generale;

— dacă rezultatul inițial este normal, redozarea nu mai este necesară, cu excepția cazului în care există noi factori de risc; terapia în acest caz se va face conform recomandărilor de profilaxie (a se vedea protocolul de profilaxie a rahitismului la copii).

IV. Tratament

În deficitul sau insuficiența vitaminei D — terapia de substituție cu vitamina D este necesară pentru copiii care prezintă valori scăzute ale vitaminei D [25 (OH) D serice < 20 ng/ml (50 nmol/l) sau rahitism. Se pot utiliza fie vitamina D2 (ergocalciferol), fie vitamina D3 (colecalfiferol).

Doze de terapie cu colecalciferol la grupele populaționale descrise la punctul II**IV. 1. Tratamentul gravidei ghidat de valorile 25 OH vitaminei D:**

- valoarea 25 OH vitaminei D sub 10 ng/ml: 2.000 UI/zi;
- valoarea 25 OH vitaminei D între 10 și 20 ng/ml: 1.500 UI/zi;

— valoarea 25 OH vitaminei D peste 20 și sub 30 ng/ml: 1.000 UI/zi;

— valoarea 25 OH vitaminei D peste 30 ng/ml, doza de profilaxie: 400 UI/800 UI în funcție de anotimp și de regimul alimentar.

IV.2. Tratamentul femeii care alăptează ghidat de valorile 25 OH vitaminei D este similar cu al femeii gravide (pct. IV.1)**IV.3. Tratamentul nou-născutului ghidat de valorile 25 OH vitaminei D**

Nou-născutul prematur sub 32 de săptămâni, cu greutatea la naștere sub 1.000 g și cu alimentație parenterală totală 2 săptămâni, respectiv nou-născutul la risc de deficit de vitamina D (tabelul 1):

— valoarea 25 OH vitaminei D < 12 ng/ml: 1.500 UI/zi, cu monitorizare la 3 luni;

— valoarea 25 OH vitaminei D între 12 și 20 ng/ml: 1.000 UI cu monitorizare la 3 luni;

— valoarea 25 OH vitaminei D între 20 și 30 ng/ml: 800 UI timp de o lună, ulterior se dau doze profilactice.

IV.4. Tratamentul copilului, adolescentului ghidat de valorile 25 OH vitaminei D

La copilul și adolescentul cu rahitism cu manifestări clinice sau având valoarea 25 OHD sub 12 ng/ml dozele de terapie (7, 17) cu vitamina D sunt redate în tabelul 2.

Tabelul 2 — Dozele terapeutice de vitamina D la copii și adolescenți

Vârsta	Doza zilnică (UI) timp de 90 zile	Doză unică (UI)	Doză zilnică de întreținere (UI)
< 3 luni	2.000 (1.500 la nou-născut)	Nu se indică.	400
3—12 luni	2.000	50.000	400
12 luni—12 ani	3.000—6.000	150.000	600
> 12 ani	6.000	300.000	600

La copilul și adolescentul cu insuficiență de vitamină D (nivelul 25 OH vitaminei D între 12 și 20 ng/ml) dozele de terapie sunt 800—1.200 UI, indiferent de vârstă, timp de 3 luni.

Considerente generale de tratament

În toate cazurile cu valori ale 25 OH vitaminei D sub 20 ng/ml sau cu manifestări clinice de rahitism se recomandă monitorizarea nivelurilor serice de 25 OH vitamină D la interval de 3 luni, cu ajustarea ulterioară a terapiei. Este necesar a se asigura un aport zilnic de calciu de cel puțin 500 mg.

Toți copiii și acei indivizi care primesc mai mult de 2.000 UI/zi de vitamină D ar trebui monitorizați pentru nivelurile de calciu seric și urinar (raport calciu/creatinină urinară) după una sau două luni de terapie pentru a exclude hipercalcemia și/sau hipercalciuria (a se vedea protocolul pentru profilaxia rahitismului la copil).

Considerente speciale de tratament

La copiii care primesc medicație cronică cu antiepilepticele menționate în tabelul 1, precum și la copiii cu obezitate severă se dozează 25 OH vitamina D la începutul terapiei și ulterior anual dacă valoarea inițială a 25 OH vitaminei D a fost > 20 ng/ml; dacă este diagnosticat cu deficit de vitamina D, se inițiază terapie cu recomandarea de doze standard de tratament și se monitorizează 25 OH vitamina D la 3 luni; la marii obezi cu deficit de vitamina D, dozele de tratament sunt cele de la limita de sus a range-ului terapeutic.

Recomandările pentru suplimentarea cu vitamină D la copiii cu insuficiență renală cronică stadiile 2—4 (18) sunt redate în tabelul 3.

Tabelul 3 — Dozele terapeutice de vitamina D la copiii cu insuficiență renală cronică stadiile 2—4

25 (OH) vitamina D (ng/ml)	Doza de vitamina D2 inițială	Doza de întreținere
< 5	8.000 UI/zi pe cale orală sau 50.000 UI/săptămână oral x 4 săptămâni	4.000 UI/zi pe cale orală sau 50.000 UI de două ori pe lună x 2 luni
5—15	4.000 UI/zi pe cale orală sau 50.000 UI o dată la două săptămâni oral x 3 luni	
16—30	2.000 UI/zi oral sau 50.000 UI la fiecare 4 săptămâni oral x 3 luni	

NOTĂ

Ghidurile preferă vitamina D2 ca supliment/tratament față de vitamina D3 din cauza rezultatelor studiilor de siguranță pe animalele de laborator (18).

Concentrațiile de 25 OH vitamină D trebuie măsurate la 3 luni de terapie, pentru a evalua necesitatea unui tratament ulterior, și anual, odată ce concentrațiile sunt adecvate (18).

Recomandări privind administrarea și tratamentul cu vitamină D pentru copiii cu fibroză chistică

Ghidurile de practică clinică în vigoare recomandă ca toți pacienții cu fibroză chistică să primească suplimente de vitamină D în funcție de vârstă: 400—500 UI zilnic pentru pacienții cu vârstă mai mică de un an și 800—1.000 UI zilnic pentru cei de la 1 la 10 ani. Pentru cei în vârstă de 10 ani și peste, doza zilnică recomandată este de 800 UI până la 2.000 UI/zi.

Tabelul 4 — **Abordarea pas cu pas a suplimentării cu vitamină D, conform recomandărilor Fundației pentru Fibroza Chistică (21)**

	Administrarea de rutină* a vitaminei D3 (UI)	Pasul 1 — creșterea dozei (UI)	Pasul 2 — doza maximă (UI)
0—12 luni	400—500	800—1.000	2.000
1—10 ani	800—1.000	1.600—3.000	4.000
11—18 ani	800—2.000	1.600—6.000	10.000

*Administrarea de rutină a vitaminei D3 (colecalfiferol) se realizează prin utilizarea multivitaminelor specifice fibrozei chistice.

Pasul 1: dacă concentrația 25 OH vitaminei D este mai mică de 30 ng/ml (sau < 75 nmol/l) și există o bună aderență la suplimente, se va crește administrarea la doza de la pasul 1.

Pasul 2: dacă concentrația 25 OH vitaminei D este de 10 până la 20 ng/ml (sau 25 până la 50 nmol/l), cu o bună

Dozele recomandate sunt prezentate în tabelul 4.

Monitorizarea — statusul de vitamină D trebuie evaluat anual la toți pacienții cu fibroză chistică prin măsurarea 25 OH vitaminei D, de preferință la sfârșitul iernii și la 3 luni după schimbarea unei doze de vitamină D (19—20).

Nivelurile dorite sunt de 30 până la 60 ng/ml (75 până la 150 nmol/l). Dacă nivelurile scad sub 30 ng/ml, se va asigura complianța la dozele recomandate anterior și suplimentarea cu vitamină D3 (colecalfiferol) conform tabelului 4.

aderență la medicație, sau dacă nu se atinge un nivel seric al 25 OH vitaminei D de cel puțin 30 ng/ml după tratamentul cu dozele din pasul 1, se va crește doza treptat în funcție de răspuns până la doza maximă indicată.

*ANEXĂ
la ghid*

Dovezi științifice ale utilității cunoașterii statusului vitaminei D în afecțiunile cuprinse în tabelul 1

Prevenția și tratamentul copiilor și adolescenților cu risc mare de sau cu rahitism sau osteomalacie instalate sunt mai sigure prin ghidarea pe baza concentrațiilor serice ale 25 OH vitaminei D.

Patologii osoase ca: osteogenesis imperfecta, artrita juvenilă idiopatică, osteoporoza secundară corticoterapiei, tulburărilor inflamatorii, imobilizării și altor tulburări metabolice osoase necesită corectarea unui eventual deficit de vitamină D înainte de inițierea tratamentului specific (17).

Obezitatea — excesul de țesut adipos conduce la creșterea clearance-ului metabolic al vitaminei D și al metabolizilor săi prin absorbție sporită, la scăderea biodisponibilității vitaminei D prin depunere în adipocite și/sau la crearea unei diluții volumetrice a vitaminei D datorită unei mase corporale mai mari. Necesarul de vitamină D este mai mare la obezi comparativ cu semenii lor de greutate normală (22—24).

De aceea, la obezii peste percentila 97 dozele de prevenție/terapie a deficitului de vitamină D ar trebui să fie ghidate pe baza valorilor 25 OH vitaminei D sau, dacă nu este posibil, ei trebuie să primească dublul dozelor de profilaxie din grupa lor de vârstă, atât timp cât păstrează excesul mare ponderal.

Insuficiența hepatică — determină scăderea 25 hidroxilării hepatice a vitaminei D; colestaza duce la scăderea absorbției vitaminelor liposolubile, ca rezultat al reducerii concentrației intestinale a acizilor biliari conjugați (25, 26).

Insuficiența renală cronică — studiile epidemiologice sugerează că pacienții cu insuficiență renală cronică au risc crescut pentru deficit de vitamină D datorită expunerii reduse la soare, scăderii consumului de alimente bogate în vitamină D și conținutului mai crescut de melanină al pielii; de asemenea au deficit de 1 alfa hidroxilază (27—32); este necesară suplimentarea cu vitamină D, ghidat de valorile concentrațiilor serice de 25 OH vitamină D, în vederea prevenirii sau reducerii gradului de hiperparatiroidism apărut ca parte a osteodistrofiei renale.

Afecțiuni cu sindroame de malabsorbție — afecțiunile care diminuează absorbția de grăsimi sunt asociate cu absorbția inadecvată a vitaminei D din intestin, deoarece acest proces este dependent de chilomicroni. Prin urmare, rahitismul poate apărea la copiii cu boală celiacă (33), boală inflamatorie intestinală, insuficiența pancreatică exocrină (ca în fibroza chistică) (19—20), rezecția intestinală sau chirurgia bariatrică etc. Este importantă suplimentarea cu vitamină D, ghidată după concentrațiile 25 OH vitaminei D, întrucât acești copii pot fi policarențați.

Hipoparatiroidism — măsurarea concentrației 25 OH vitaminei D este necesară pentru a exclude deficitul de vitamină D drept cauză a hipocalcemiei (31).

Hiperparatiroidismul primar (normocalcemic) — necesită măsurarea concentrației 25 OH vitaminei D în vederea excluderii hiperparatiroidismului secundar unui deficit de vitamină D; cele mai recente ghiduri privind managementul hiperparatiroidismului primar asimptomatic recomandă menținerea concentrațiilor serice de 25 OHD la niveluri > 20 ng/ml (35).

Copiii cu nanism hipofizar prin deficit de hormon de creștere (GHD) — 35—40% dintre copiii cu GHD au avut concentrații serice de 25 OH vitamină D la nivel de insuficiență și 40—44% la nivel de deficit. Documentarea concentrațiilor 25 OH vitaminei D este utilă în depistarea și corectarea hipovitaminozei D, ceea ce are ca rezultat scăderea dozelor de tratament cu rhGH (36—38).

Medicamente: necesarul de vitamină D este mai mare la copiii care primesc terapie cu:

— anumite anticonvulsivante (fenitoină, carbamazepină, oxcarbazepină, fenobarbital și primidone) (39—40), precum și medicamentele antiretrovirale utilizate pentru tratamentul infecției HIV — pot precipita deficitul de vitamină D prin creșterea catabolismului de 25 (OH) D și 1,25 (OH) 2 D (41—42);

— corticoterapie — inhibă absorbția intestinală dependentă de vitamina D a calciului (43—44);

— ketoconazol și alți agenți antifungici — cresc necesarul de vitamină D pentru că blochează 1-hidroxilarea (45).

Diabet zaharat (DZ) — s-a dovedit prevalența înaltă a deficitului de 25 OH D la pacienții cu DZ tip 1, ceea ce sugerează implicarea în patogeneză DZ tip 1. Suplimentarea cu vitamină D atât în timpul sarcinii, cât și în mica copilărie reduce riscul instalării DZ tip 1, iar după debut poate contribui la ameliorarea echilibrului metabolic (46—48).

La ora actuală există dovezi multiple care sugerează rolul important pe care îl are homeostazia alterată a vitaminei D și calciului în instalarea DZ tip 2. Calciul și vitamina D au efecte

benefice asupra sindromului de insulinorezistență, prin stimularea expresiei receptorului insulinic (49—50).

S-a raportat că metabolitul activ al vitaminei D — calcitriolul participă la numeroase procese fiziologice incluzând: creșterea proliferării și diferențierii celulelor imune, modularea activității limfocitelor, având acțiune puternică imunomodulatoare, stimularea sintezei factorilor neurotrofici (51—57).

Prematuritatea — nivelurile de vitamină D sunt deosebit de scăzute la sugarii prematuri, care au mai puțin timp să acumuleze vitamina D de la mamă prin transfer transplacentar (58). Deficitul de vitamină D al mamei poate provoca deficiență de vitamină D fetală, iar în cazuri grave, rahitism fetal.

Bibliografie

1	Ene MC et al, Vitamin D status in adult and Pediatric Romanian Population, Romanian Archives of Microbiology and Immunology, vol. 77, Issue 3, pp. 198—212, July—September, 2018
2	Chirita-Emandi A. et al. Vitamin D Status: A Different Story in the Very Young versus the Very Old Romanian Patients. PLOS ONE DOI:10.1371/journal.pone.0128010 May 29, 2015 1/14
3	Raportul național de sănătate a copiilor și tinerilor din România 2017 — Institutul Național de Sănătate Publică — Centrul Național de Evaluare și Promovare a Stării de Sănătate
4	Saintonge S, Bang H, Gerber LM. Implications of a new definition of vitamin D deficiency in a multiracial US adolescent population: the National Health and Nutrition Examination Survey III. Pediatrics 2009; 123:797
5	Mylott BM, Kump T, Bolton ML, Greenbaum LA. Rickets in the Dairy State. WMJ 2004; 103:84
6	Gordon CM, Feldman HA, Sinclair L et al. Prevalence of vitamin D deficiency among healthy infants and toddlers. Arch. Pediatr. Adolesc. Med. 2008; 162:505
7	Munns CF, Shaw N, Kiely M, et al. Global Consensus Recommendations on Prevention and Management of Nutritional Rickets. J Clin Endocrinol Metab 2016; 101:394
8	Misra M, Pacaud D, Petryk A, et al. Vitamin D deficiency in children and its management: review of current knowledge and recommendations. Pediatrics 2008; 122:398
9	Holick MF, Binkley NC, Bischoff-Ferrari HA, et al. Evaluation, treatment, and prevention of vitamin D deficiency: an Endocrine Society clinical practice guideline. J Clin Endocrinol Metab 2011; 96:1911
10	Kreiter SR, Schwartz RP, Kirkman HN Jr, et al. Nutritional rickets in African American breast-fed infants. J Pediatr 2000; 137:153
11	Spence JT, Serwint JR. Secondary prevention of vitamin D-deficiency rickets. Pediatrics 2004; 113:e70
12	Outila TA, Kärkkäinen MU, Lamberg-Allardt CJ. Vitamin D status affects serum parathyroid hormone concentrations during winter in female adolescents: associations with forearm bone mineral density. Am J Clin Nutr 2001; 74:206
13	Jones G, Blizzard C, Riley MD, et al. Vitamin D levels in prepubertal children in Southern Tasmania: prevalence and determinants. Eur J Clin Nutr 1999; 53:824
14	Jones G, Dwyer T, Hynes KL, et al. Vitamin D insufficiency in adolescent males in Southern Tasmania: prevalence, determinants, and relationship to bone turnover markers. Osteoporos Int 2005; 16:636
15	F. Granado-Lorencio et al. 25-OH-Vitamin D assay variation and subject management in clinical practice. Clinical Biochemistry 2010;43: 531—533.
16	Deschasaux M, Souberbielle JC, Partula V, Lécuyer L, Gonzalez R, Srouf B, et al. What do people know and believe about vitamin D? Nutrients (2016) 8(11):E718. doi:10.3390/nu8110718
17	W CCG Medicines Management Team. Vitamin D Deficiency: Prevention and Treatment in Children and Young People, June 2017
18	National Kidney Foundation, Inc. Guideline 8. Prevention and treatment of vitamin D insufficiency and vitamin D deficiency in CKD patients. KDOQI clinical practice guidelines for bone metabolism and disease in children with chronic kidney disease.2005. http://www.kidney.org/professionals/kdoqi/guidelines_pedbone/guide8.htm . Accessed August 30, 2013
19	Aris RM, et al. Guide to bone health and disease in cystic fibrosis. J Clin Endocrinol Metab. 2005;90(3):1888-1896
20	West NE, et al. Appropriate goal level for 25-hydroxyvitamin D in cystic fibrosis. Chest. 2011;140(2):469-474
21	Tangpricha V, Kelly A, Stephenson K, et al. An update on the screening, diagnosis, management, and treatment of vitamin D deficiency in individuals with cystic fibrosis: Evidence-based recommendations from the Cystic Fibrosis Foundation. J Clin Endocrinol Metab 2012; 97:1082. Copyright © 2012 The Endocrine Society
22	Wortsman J, Matsuoka LY, Chen TC, et al. Decreased bioavailability of vitamin D in obesity. Am J Clin Nutr 2000; 72:690
23	Harel Z, Flanagan P, Forcier M, Harel D. Low vitamin D status among obese adolescents: prevalence and response to treatment. J Adolesc Health 2011; 48:448
24	Moore CE, Liu Y. Low serum 25-hydroxyvitamin D concentrations are associated with total adiposity of children in the United States: National Health and Examination Survey 2005 to 2006. Nutr Res 2016; 36:72
25	W.S. Lee et al. Vitamin D non-sufficiency is prevalent in children with chronic liver disease in a tropical country. Pediatrics & Neonatology, 60, (1), 2019: 12—18
26	Paternostro R. et al. Low 25-OH-vitamin D levels reflect hepatic dysfunction and are associated with mortality in patients with liver cirrhosis. Wien Klin Wochenschr (2017), 129:8—15 DOI 10.1007/s00508-016-1127-1
27	Clemens TL, Adams JS, Henderson SL, et al. Increased skin pigment reduces the capacity of skin to synthesise vitamin D3. Lancet. 1982;1(8263):74 —76

28	Thomas MK, Lloyd-Jones DM, Thadhani RI, et al. Hypovitaminosis D in medical inpatients. <i>N Engl J Med.</i> 1998;338(12):777 —783
29	Holick MF. Vitamin D and the kidney. <i>KidneyInt.</i> 1987;32(6):912 —929
30	Koenig KG, Lindberg JS, Zerwekh JE, et al. Free and total 1,25-dihydroxyvitamin D levels in subjects with renal disease. <i>KidneyInt.</i> 1992;41(1):161 —165
31	Saha H. Calcium and vitamin D homeostasis in patients with heavy proteinuria. <i>Clin Nephrol.</i> 1994;41(5):290 —296
32	Shimada T, Hasegawa H, Yamazaki Y, et al. FGF-23 is a potent regulator of vitamin D metabolism and phosphate homeostasis. <i>J Bone Miner Res.</i> 2004;19(3):429 —435
33	Pazianas M, Butcher GP, Subhani JM, et al. Calcium absorption and bone mineral density in celiacs after long term treatment with gluten-free diet and adequate calcium intake. <i>Osteoporos Int</i> 2005; 16:56
34	Brandi ML, et al. Management of Hypoparathyroidism: Summary Statement and Guidelines <i>J Clin Endocrinol Metab</i> , June 2016, 101(6):2273 —2283
35	R. Eastell, M.L. Brandi, A.G. Costa, P. D'Amour, D.M. Shoback, R.V. Thakker, Diagnosis of asymptomatic primary hyperparathyroidism: proceedings of the fourth international workshop. <i>J. Clin. Endocrinol. Metab.</i> 99, 3570—3579 (2014)
36	Hamza RT, et al. Vitamin D status in prepubertal children with isolated idiopathic growth hormone deficiency: effect of growth hormone therapy, <i>J Investig Med</i> 2018,0:1-8. doi:10.1136/jim-2017-000618
37	Ciresi A, Ciccio F, Giordano C. High prevalence of hypovitaminosis D in Sicilian children affected by growth hormone deficiency and its improvement after 12 months of replacement treatment. <i>J Endocrinol Invest</i> 2014,37:631-8
38	A.M. Boot, M.A. Engels, G.J. Boerma, E.P. Krenning, S.M. De Muinck Keizer-Schrama, Changes in bone mineral density, body composition, and lipid metabolism during growth hormone (GH) treatment in children with GH deficiency, <i>J. Clin. Endocrinol.Metab.</i> 1997, 82 (8) 2423—2428
39	Drezner MK. Treatment of anticonvulsant drug-induced bone disease. <i>Epilepsy Behav.</i> 2004;5(suppl 2):S41—S47
40	Verrotti A, Coppola G, Parisi P, et al. Bone and calcium metabolism and antiepileptic drugs. <i>Clin Neurol Neurosurg.</i> 2010;112(1):1-10
41	Rutstein R, Downes A, Zemel B, et al. Vitamin D status in children and young adults with perinatally acquired HIV infection. <i>Clinical Nutrition.</i> 2011;30(5):624—628
42	Panel on Antiretroviral Therapy and Medication Management of HIV-Infected Children. Guidelines for the use of antiretroviral agents in pediatric HIV infection. 2011 http://aidsinfo.nih.gov/contentfiles/lvguidelines/pediatricguidelines.pdf
43	Weldon D. The effects of corticosteroids on bone growth and bone density. <i>Ann Allergy Asthma Immunol.</i> 2009;103(1):3—11; quiz 11—13, 50
44	Pettifor JM. Nutritional and drug-induced rickets and osteomalacia. In: <i>Primer on the Metabolic and Bone Diseases and Disorders of Bone Metabolism</i> , 6th ed, Favus MJ (Ed), American Society for Bone and Mineral Research, Washington, DC 2006. p. 399
45	Lehmann B, Rudolph T, Pietzsch J, Meurer M. Conversion of vitamin D3 to 1alpha,25-dihydroxyvitamin D3 in human skin equivalents. <i>Exp Dermatol</i> 2000; 9:97
46	Giulietti, A et al. Vitamin D deficiency in early life accelerates type 1 diabetes in non-obese diabetic mice. <i>Diabetologia</i> (2004) 47: 451—462
47	Kayaniyil S. et al „Prospective Associations of Vitamin D with β -Cell Function and Glycemia- The PROspective Metabolism and Islet cell Evaluation (PROMISE) Cohort Study”, <i>Diabetes</i> (2011) 60:2947—2953
48	Kaur H. et al. Vitamin D Deficiency is Associated with Retinopathy in Children and Adolescents with Type 1 Diabetes, <i>Diabetes Care</i> 2011, 34:1400—1402
49	Jung Re Yu. Et al. Serum Vitamin D Status and its Relationship to Metabolic Parameters in Patients with Type 2 Diabetes Mellitus, <i>Chonnam Med J</i> 2013;48:108—115
50	Flores M. et al. A role of vitamin D in low-intensity chronic inflammation and insulin resistance in type 2 diabetes mellitus? <i>Nutr. Res. Rev.</i> 2005,18, 175—182
51	Chantal M. Vitamin D and the immune system: Getting it right. <i>IBMS BoneKEy</i> (2011) 8, 178—186 (2011) doi:10.1138/20110505, published online, April 2011
52	Borges MC. et al. Current perspectives on vitamin D, immune system, and chronic diseases, <i>Nutrition</i> 2011,27, 399—404
53	Cantorna MT. Vitamin D and its role in immunology: multiple sclerosis, and inflammatory bowel disease. <i>Prog Biophys Mol Biol</i> 2006;92:60-4
54	Kamen DL. et al. Vitamin D deficiency in systemic lupus erythematosus. <i>Autoimmun Rev</i> 2006;5:114-7
55	O'Regan S, Chesney RW, Hamstra A, Eisman JA, O'Gorman AM, DeLuca HF. Reduced serum 1,25-(OH) ₂ vitamin D3 levels in prednisone-treated adolescents with systemic lupus erythematosus. <i>Acta Paediatr Scand</i> 1979;68:109-11
56	Xystrakis E. et al. Reversing the defective induction of IL-10-secreting regulatory T cells in glucocorticoid-resistant asthma patients. <i>J Clin Invest.</i> 2006;116(1):146-155
57	Zhang Y. et al. Vitamin D enhances glucocorticoid-induced mitogen-activated protein kinase phosphatase- 1 (MKP-1) expression and their anti-proliferative effect in peripheral blood mononuclear cells. <i>J Allergy Clin Immunol.</i> 2009;123(2):S121
58	Greer FR. Fat-soluble vitamin supplements for enterally fed preterm infants. <i>Neonatal Netw</i> 2001; 20:7

GHID pentru evaluarea statusului vitaminei D la adulți

Introducere

Vitamina D este o vitamină liposolubilă care este prezentă în mod natural în foarte puține alimente, adăugată altora și disponibilă ca supliment alimentar. Este de asemenea produs endogen la nivelul tegumentului sub efectul razelor ultraviolete (UV).

Sursele de vitamină D din hrană sunt: peștele gras, uleiul de ficat de pește (cod), dar în cantități mari există riscul intoxicării cu vitamina A, ciupercile, gălbenușul de ou și ficatul (conțin în mod natural vitamina D), dar și produsele îmbogățite artificial cu vitamina D (cerealele pentru mic dejun, sucul de portocale, laptele formulă etc.).

Sursa principală de vitamină D este însă pielea, sinteza vitaminei D la nivelul tegumentelor fiind dependentă de o serie de factori geografici (latitudine, anotimp, gradul de însorire și de poluare) și personali (timpul petrecut în aer liber, vârstă, compoziție corporală, gradul de pigmentare a pielii, factori genetici).

În funcție de sursă, vitamina D (calciferolul) se găsește sub formă de ergocalciferol (vitamina D₂) — sintetizat predominant în plante sub acțiunea luminii UV și colecalciferol (vitamina D₃) — sintetizat la nivelul pielii (în stratul profund al epidermei și în derm).

Vitamina D obținută din expunerea la soare, alimente și suplimente este ulterior supusă la două reacții de hidroxilare în organism pentru activare. Prima are loc în ficat și transformă vitamina D în 25-hidroxivitamină D [25 (OH) D], cunoscută și sub denumirea de calcidiol. A doua apare în primul rând în rinichi și formează 1,25-dihidroxivitamină D [1,25 (OH) 2D] activă biologic, cunoscută și sub denumirea de calcitriol [1].

Rolul vitaminei D în organism. Vitamina D activă promovează absorbția calciului din intestin și menține concentrații serice adecvate de calciu și fosfat pentru a permite mineralizarea normală a osului și pentru a preveni tetanica hipocalcemică. Este, de asemenea, necesară pentru creșterea și remodelarea oaselor. În absența unor niveluri adecvate de vitamină D apar deformări osoase cu alterarea creșterii și dezvoltării scheletale la copii (rahitismul carențial) sau scăderea gradului de mineralizare osoasă cu dureri și fragilitatea acestora la adulți (osteomalacie). Prin creșterea reactivă a parathormonului endogen, deficitul de vitamină D duce la hiperparatiroidism secundar cu creșterea resorbției osoase care contribuie la osteoporoză.

În afara efectelor osoase, vitamina D are și alte roluri în organism, incluzând modularea creșterii celulare, funcția neuromusculară, modularea imunității și reducerea inflamației (1,3,4). Multe gene care codifică proteinele care reglează proliferarea, diferențierea și apoptoza celulelor sunt modulate în parte de vitamină D [1]. Multe celule au receptori ai vitaminei D, iar unele convertesc 25 (OH) D la 1,25 (OH) 2D.

Evaluarea statusului vitaminei D. Concentrația serică de 25 (OH) D este cel mai bun indicator al statusului vitaminei D. Aceasta reflectă rezerva de vitamină D ce le include atât pe cea produsă pe cale cutanată, cât și pe cea obținută din alimente și suplimente [1] și are un timp de înjumătățire plasmatică de circa 15 zile [5]. 25 (OH) D serică funcționează ca un marker al rezervei de vitamină D și, într-o măsură semnificativă servește

și ca biomarker al efectului (adică în ceea ce privește starea de sănătate sau rezultatele) [1]. Nivelurile serice 25 (OH) D nu indică cantitatea de vitamină D stocată în țesuturile corpului.

Spre deosebire de 25 (OH) D, 1,25 (OH) 2D circulant nu este, în general, un bun indicator al stării vitaminei D deoarece are un timp de înjumătățire scurt de 15 ore și concentrațiile serice sunt strict reglementate de hormonul paratiroidian și fosfat [5]. Nivelurile de 1,25 (OH) 2D nu scad, de obicei, până când deficitul de vitamină D nu este sever [2,6].

Valorile anormale ale 25 (OH) D serice nu sunt unanim recunoscute, dar sunt luate ca referință valorile care sunt asociate cu absența stimulării resorbției osoase sub efectul creșterii PTH.

Pe baza analizei datelor privind necesarul de vitamină D, un comitet al Institutului de Medicină al SUA a concluzionat că persoanele prezintă risc de deficit de vitamină D la concentrații serice de 25 (OH) D < 30 nmol/l (< 12 ng/ml). Unele sunt potențial expuse riscului de inadecvare la niveluri cuprinse între 30—50 nmol/l (12—20 ng/ml). Practic, toate persoanele au suficientă vitamină D la niveluri \geq 50 nmol/l (\geq 20 ng/ml) ale concentrației de 25 (OH) D; comisia a declarat că 50 nmol/l este nivelul serului 25 (OH) D care acoperă necesitățile a 97,5% din populație. Concentrațiile plasmatiche > 125 nmol/l (> 50 ng/ml) sunt asociate cu efecte adverse potențiale.

Ghidul Societății Endocrine din SUA face referire la limita de 30 ng/ml a 25 HO vitaminei D serice peste care niciun subiect nu are semne clinice de osteomalacie.

Rezumând, nivelul de 20 ng/ml este sugerat de ambele ghiduri ca fiind un nivel peste care majoritatea covârșitoare (99% conform Institutului de Medicină al SUA, respectiv 92% conform Societății Endocrine din SUA) are nivel suficient de vitamină D. Nivelul sub 10 ng/ml corespunde unui deficit sever cu probabilitate mare de afectare semnificativă a absorbției calciului, dar și unei asocieri cu mortalitate crescută de orice cauză.

Consecințele deficitului de vitamină D

Osteomalacia reprezintă mineralizarea osoasă anormală a osului deja format și, deși coexistă în cazul rahitismului, termenul este utilizat de obicei pentru perioada de vârstă în care creșterea osului s-a încheiat. Diagnosticul se pune pe baza istoricului, examenului fizic, evaluării biochimice, examenului radiologic și biopsiei osoase cu marcaj cu tetraciclină.

Deficitul de vitamină D este un sindrom clinic care asociază osteomalacie, osteopenie sau osteoporoză, deficit de forță musculară, risc crescut de căderi și fracturi de fragilitate. În plus, deși legătura causală este încă dezbătută, deficitul de vitamină D se poate asocia cu o rată crescută a mortalității din orice cauză, cu risc mai mare de boli ca diabet zaharat, neoplazii, boli autoimune.

Prevalența deficitului de vitamină D la adulți

Datele disponibile pentru populația din România sugerează o prevalență între 40 și 75% la copii, adulți cu osteoporoză, persoane vârstnice (peste 60—70 de ani), cu variații mari intersezoniere la subiecți cu factori de risc sau care asociază alte comorbidități.

Factorii de risc pentru deficitul de vitamină D sunt următorii:

Expunere inadecvată la soare	Lipsa activităților în aer liber Acoperire extensivă a pielii cu îmbrăcăminte Folosire extensivă a protecției cutanate anti UV Poluare Expunere prin geam
Nivel ambiental scăzut de radiații UV	Latitudine nordică Anotimpul rece Fereastra de expunere redusă la mijlocul zilei
Aport scăzut de vitamină D	Absența suplimentelor cu vitamină D Absența alimentelor fortificate Intoleranța la lactoză Status socioeconomic
Medicamente care afectează metabolismul vitaminei D	Anticonvulsivante Rifampicina Glucocorticoizi Medicație antiretrovirală
Factori biologici	Piele închisă la culoare Sindroame malabsorbitive Insuficiența renală cronică Obezitate Sarcină/Alăptare Hrănire exclusiv la sân Vârsta înaintată

Profilaxia deficitului de vitamină D se face prin:

- expunerea la soare (conținutul UVB al luminii solare depinde de latitudine și sezon);
- suplimentarea cu vitamină D;
- fortificarea strategică a alimentelor obișnuite;
- aport normal de calciu.

Necesitatea profilaxiei deficitului de vitamină D în populația românească este dată de:

- poziționarea geografică în zona paralelei 45, cu fereastra de expunere la radiațiile UV restrânsă la câteva ore în mijlocul zilei în sezonul rece, cu variații sezoniere documentate ale nivelurilor serice de vitamină D în populația generală. Astfel, prevalența deficitului de vitamină D crește de la 40% vara la 70% iarna;

- nu există program național de fortifiere a unor alimente strategice cu vitamină D.

În conformitate cu ghidurile actuale, se recomandă ca în populația adultă suplimentarea cu vitamină D să se facă:

- la persoanele cu risc crescut individualizat, pe baza unei strategii de evaluare;
- pe durata anotimpului rece la persoanele sănătoase, cu expunere normală la soare.

Screeningul pentru depistarea deficitului de vitamină D

Nu este recomandat screeningul deficitului de vitamină D în populația generală, de adulți asimptomatici, dar majoritatea societăților de profil și ghidurilor naționale recomandă evaluarea statusului vitaminei D la grupe cu risc crescut.

În principiu, se propune măsurarea 25 OHD în cazul bolilor în care un nivel-țintă al concentrațiilor de 25 OHD este asociat cu un nivel suficient de dovezi cu rezultate mai bune și când această concentrație-țintă este dificil de atins fără măsurarea anterioară (sau poate fi depășită în cazul în care sunt furnizate doze mari).

Grupele de risc la care se recomandă măsurarea 25 HO a vitaminei D serice sunt următoarele:

Grupa de risc	
Expunere scăzută la UV	Piele închisă la culoare Fotosensibilitate Folosire creme-ecran sau îmbrăcăminte extinsă
Afecțiuni ale aparatului locomotor	Fracturi de fragilitate Osteomalacie Osteoporoză Căderi frecvente prin afectarea forței musculare
Tulburări metabolism fosfocalcic	Hipocalcemie/Hipercalcemie Hipercalciurie Hipo/Hiperfosfatemie Fosfaturie Hipo/Hiperfosfatazie
Terapiile cronice	Terapia corticosteroidă cronică Tratamentul cu ketoconazol Antiretrovirale Antiepileptice
Maldigestia și malabsorbția	Sindroame de malabsorbție și maldigestie Fibroza chistică Boala inflamatorie cronică intestinală Intervenții de chirurgie metabolică

Grupa de risc	
Afecțiuni hepatice	Insuficiența hepatică, colestaza, posttransplant
Afecțiuni renale	Insuficiența renală, status posttransplant, nefrocalcinoză
Afecțiuni endocrine	Hipo/Hiperparatiroidism Hiper/Hipotiroidism Diabet zaharat Deficitul de hormon de creștere Anorexia nervoasă Poliendocrinopatii autoimune
Alterarea statusului nutrițional	Obezitate Cașexie
Alergiile	Astmul Dermatitele atopice
Autoimunopatii	Bolile de colagen Artrita reumatoidă Afecțiuni autoimune ale tegumentelor Diabet zaharat tip I Tiroidita Hashimoto Alte boli autoimune
Neoplazii	Neoplazii sanguine Malignitatea sistemului limfatic și a altor organe Tumori și status postterapie oncologică (chimio/radioterapie)
Afecțiuni cardiovasculare	Boala cardiacă ischemică Hipertensiunea arterială
Tulburări metabolice	Diabet zaharat tip II Sindrom metabolic Insulinorezistența

Determinarea concentrației serice a 25 (OH) D

Concentrația serică de 25 (OH) D — forma principală măsurabilă a metabolitului vitaminei D — indică statusul vitaminei D. Concentrația totală de 25 OH vitamina D reflectă proveniența vitaminei D din ambele surse: cutanate și orale.

Concentrația serică a 25 (OH) D este exprimată în nanograme pe mililitru sau nanomoli per litru (1 ng/ml = 2,5 nmol/l).

Metode analitice recente sunt, în general, aplicate de platforme complet automatizate utilizate în laboratoarele clinice de rutină. Pentru testarea de rutină/clinică a 25 (OH) D se recomandă metode care măsoară atât 25 (OH) D₂ și 25 (OH) D₃, dând o concentrație totală serică a 25 (OH) D cu un coeficient de variație intra-assay mai mic de 5% și un coeficient de variație inter-assay mai mic de 10%.

Statusul vitaminei D este exprimat în funcție de nivelurile serice ale 25 (OH) vitaminei D (1) (factorul de conversie este 1 ng/ml = 2,5 nmol/l):

- deficiență = 25—50 nmol/l = 10—20 ng/ml;
- deficiență severă < 25 nmol/l = 10 ng/ml;
- toxic — niveluri serice de 25 OH vitamină D > 250 nmol/l = 100 ng/ml, cu hipercalcemie, hipercalciurie, valori supresate ale parathormonului.

Suplimentarea cu vitamină D

La persoanele adulte, asimptomatice, care nu se încadrează în grupele de risc menționate mai sus, se recomandă suplimentarea cu 600—1000 UI vitamină D în sezonul rece, fără a fi necesară măsurarea nivelurilor serice.

La categoriile de risc de deficit de vitamină D — la care s-a menționat efectuarea determinării concentrației serice a 25 (OH) D — suplimentarea cu vitamină D trebuie inițiată și monitorizată în funcție de valoarea concentrației 25 OHD, astfel încât nivelurile serice să se mențină peste 30—50 ng/ml.

Managementul în funcție de statusul vitaminei D (2) este următorul:

Nivelurile serice de 25 OH vitamină D	Statusul vitaminei D și management	
< 25 nmol/l (10 ng/ml)	Deficit sever	Trebuie prescris tratament (vezi mai jos) și doze de menținere ulterior.
25—50 nmol/l (10—20 ng/ml)	Deficit ușor	1. Oferiți sfaturi privind expunerea la soare și dieta. 2. Pentru pacienții simptomatici sau cu un risc deosebit de mare de a dezvolta manifestări clinice se va prescrie tratament ca și pentru deficitul sever. 3. Pentru toți ceilalți pacienți se recomandă suplimentare cu vitamina D 600—1.000 UI/zi continuă. Acest lucru trebuie continuat dacă se menține factorul de risc. 4. Asigurați-vă că aportul de calciu din dietă este adecvat. Retestarea nu este necesară în mod normal dacă persoana este asimptomatică și este compliantă la terapia cu vitamină D.
> 50 nmol/l (> 20 ng/ml)	Suficient	Reasigurare și consiliere privind expunerea în condiții de siguranță la soare și suplimentare în sezonul rece 600—1.000 UI/zi

Tratamentul deficitului sever se face cu doze zilnice de vitamină D adaptate în funcție de nivelul seric, astfel încât să se atingă un nivel minim de 20 ng/ml în aproximativ 3 luni.

În general, pentru fiecare 100 UI (2,5 mcg) vitamină D administrați, valorile de 25 (OH) vitamină D cresc cu 1 ng/ml, dar cu o mare variație individuală care depinde de mai mulți factori:

- concentrația inițială de 25 (OH) vitamină D;
- greutatea pacientului;
- adaptarea dozei în funcție de complianță;
- tipul de vitamină D administrată (D2 sau D3);
- funcția renală;
- factori genetici;
- evaluarea incorectă a valorii de 25 (OH) vitaminei D.

Calea de administrare: studiile au arătat că valorile optime ale 25 OHD serice se obțin mai repede în cazul administrării orale comparativ cu cea intramusculară (i.m.) (1); dozele stoss (depozit) sunt mai frecvent asociate cu risc de hipercalcemie (1); dozele intramusculare se preferă în sindroamele de malabsorbție.

Exemplificare practică a suplimentării unui deficit sever de vitamină D până la atingerea concentrației-prag de 20 ng/ml: vitamină D 2.000—10.000 UI/zi 4—6 săptămâni sau 50.000 UI/săptămână, 8 săptămâni, sau o singură administrare orală/i.m. de minimum 150.000 UI cu asociere de calciu elementar în doze variabile în caz de hipocalcemie.

Reevaluarea 25 (OH) D în cazul deficitului sever se va face după 3—4 luni, apoi monitorizare anuală dacă se mențin factorii de risc.

După documentarea unui nivel seric de minimum 20 ng/ml se va trece pe doze de menținere de 600—1.000 UI/zi cronic.

Bibliografie

1.	Gaksch M, Jorde R, Grimnes G, Joakimsen R, Schirmer H, Wilsgaard T, et al. (2017) Vitamin D and mortality: Individual participant data meta-analysis of standardized 25-hydroxyvitamin D in 26916 individuals from a European consortium. PLoS ONE 12(2): e0170791. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0170791
2.	Munns CF, Shaw N, Kiely M, Specker BL, Thacher TD, Ozono K, Michigami T, Tiosano D, Mughal MZ, Mäkitie O, Ramos-Abad L, Ward L, DiMeglio LA, Atapattu N, Cassinelli H, Braegger C, Pettifor JM, Seth A, Idris HW, Bhatia V, Fu J, Goldberg G, Säwendahl L, Khadgawat R, Pludowski P, Maddock J, Hyppönen E, Oduwole A, Frew E, Aguiar M, Tulchinsky T, Butler G, Högl W. Global Consensus Recommendations on Prevention and Management of Nutritional Rickets. <i>Horm Res Paediatr</i> 2016;85:83-106
3.	Corby Clinical Commissioning Group, Kettering, General Hospital NHS Trust, Nene Clinical Commissioning Group, Northampton General Hospital NHS Trust, Northamptonshire Healthcare Foundation Trust- Guidelines for the Treatment and Prophylaxis of vitamin D deficiency in children and adolescents
4.	Practical guidelines for the supplementation of vitamin D and the treatment of deficits in Central Europe — recommended vitamin D intakes in the general population and groups at risk of vitamin D deficiency — Paweł Pludowski et al. <i>Endokrynologia Polska</i> DOI: 10.5603/EP.2013.0012 Tom/Volume 64; Numer/Number 4/2013 ISSN 0423-104X
5.	Rusinska A et al. Vitamin D Supplementation Guidelines for General Population and Groups at Risk of Vitamin D Deficiency in Poland — Recommendations of the Polish Society of Pediatric Endocrinology and Diabetes and the Expert Panel with Participation of National Specialist Consultants and Representatives of Scientific Societies-2018 Update. <i>Front Endocrinol (Lausanne)</i> . 2018 May 31;9:246
6.	Holick M.F et al, Evaluation, Treatment, and Prevention of Vitamin D Deficiency: an Endocrine Society Clinical Practice Guideline — 2011 <i>J Clin Endocrinol Metab</i> , July 2011, 96(7):0000—0000
7.	Michael F. Holick The vitamin D deficiency pandemic: Approaches for diagnosis, treatment and prevention, <i>Rev Endocr Metab Disord</i> published online may 2017
8.	Ross AC, Manson JE, Abrams SA, et al. The 2011 report on dietary reference intakes for calcium and vitamin D from the Institute of Medicine: what clinicians need to know. <i>J Clin Endocrinol Metab</i> . 2010;96(1):53-8
9.	D Grigorie, A Sucaliuc, M Ivan, E Neacsu, O Popa...— <i>Acta Endocrinologică (buc)</i> , 2008 High prevalence of vitamin D deficiency in 1048 Romanian women with postmenopausal osteoporosis
10.	Chirita-Emandi A, Socolov D, Haivas C, Calapiș A, Gheorghiu C, Puiu M (2015) Vitamin D Status: A Different Story in the Very Young versus the Very Old Romanian Patients. PLoS ONE 10(5): e0128010. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128010
11.	Marin Cristian Ene, Oana Terțiu, Ovidiu Vrâncianu, Mariana Carmen Chifiriuc*. Vitamin D status in pediatric and adult Romanian population. <i>Romanian Archives of Microbiology and Immunology</i> , Vol. 77, Issue 3, pp. 198-212, July-September, 2018
12.	Niculescu, D.A., Capatina, C.A.M., Dusceac, R. et al. <i>Arch Osteoporos</i> (2017) 12: 113. https://doi.org/10.1007/s11657-017-0407-3

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 16

din 20 mai 2019

Dosar nr. 266/1/2019

Iulia Cristina Tarcea	— președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Laura-Mihaela Iva[novici Eugenia Voicheci	— președintele Secției I civile — președintele Secției a II-a civile
Corina Alina Corbu	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Daniel Grădinaru	— președintele Secției penale
Andreia Liana Constanda	— judecător la Secția I civilă
Carmen Georgeta Negrilă	— judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș	— judecător la Secția I civilă
Alina Iuliana Țuca	— judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu	— judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu	— judecător la Secția I civilă
Beatrice Ioana Nestor	— judecător la Secția I civilă
Cristina Petronela Văleanu	— judecător la Secția I civilă
Mariana Constantinescu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Mădălina Elena Grecu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Carmen Maria Ilie	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Iuliana Măiereanu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Claudia Marcela Canacheu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Ionel Barbă	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Daniel Gheorghe Severin	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Marius Ionel Ionescu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Veronica Magdalena Dănăilă	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Dorin	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Cosma	— judecător la Secția penală
Ioana Bogdan	— judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii este legal constituit în conformitate cu dispozițiile art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă raportat la art. 27² alin. (1) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de Luminița Nicolescu, procuror șef birou al Secției judiciare.

La ședința de judecată participă magistratul-asistent Ileana Peligrad, desemnat pentru această cauză în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de către Colegiul de conducere al Curții de Apel București cu privire la practica neunitară ivită în soluționarea următoarei probleme de drept: „În interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care instanța de judecată a soluționat fondul notificării în conformitate cu prevederile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor sau, dimpotrivă, se impune ca dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă de entitatea notificată în executarea hotărârii judecătorești astfel pronunțate, să fie înaintat către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, după efectuarea controlului de legalitate de către prefect?”.

Magistratul-asistent învederează legala constituire a completului competent să judece recursul în interesul legii, precum și faptul că la dosarul cauzei au fost depuse raportul întocmit de judecătorii-raportori și punctul de vedere al Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Președintele completului, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, a acordat cuvântul reprezentantului Ministerului Public.

Reprezentantul procurorului general a solicitat admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei hotărâri prin care să se asigure aplicarea și interpretarea unitară a legii cu privire la problema de drept sesizată, arătând că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care instanța a soluționat fondul notificării, conform art. 35 alin. (2) din aceeași lege, entitatea notificată va înainta dispoziția la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, fără efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

Atât timp cât controlul de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, un nou control de legalitate efectuat de către prefect este inadmisibil și în contra dispozițiilor din Legea nr. 554/2004, conform cărora prefectul exercită control de legalitate doar asupra dispozițiilor emise exclusiv în procedura administrativă, nu și în procedura judiciară, în același sens fiind și jurisprudența Curții Constituționale.

Așadar, în cazurile supuse analizei, controlul de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, iar hotărârea judecătorească pronunțată în aceste cauze ține loc de dispoziție administrativă.

Președintele completului, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, constatând că nu mai sunt alte completări, chestiuni de invocat sau întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterea închisă, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎN ALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, a constatat următoarele:

I. Temeiul juridic al recursului în interesul legii

1. Articolul 514 din Codul de procedură civilă prevede astfel: „Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.”

II. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

2. Sesizarea s-a făcut de către Colegiul de conducere al Curții de Apel București, atașându-se, în dovedirea practicii neunitare, jurisprudență relevantă doar din raza Curții de Apel București.

III. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție

3. Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 165/2013*:

„Art. 21. — (1) În vederea acordării de măsuri compensatorii pentru imobilele care nu pot fi restituite în natură, entitățile investite de lege transmit Secretariatului Comisiei Naționale deciziile care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii, întreaga documentație care a stat la baza emiterii acestora și documentele care atestă situația juridică a imobilului obiect al restituirii la momentul emiterii deciziei, inclusiv orice înscrisuri cu privire la construcții demolate. [...]”

(3) Dispozițiile autorităților administrației publice locale emise potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se transmit Secretariatului Comisiei Naționale după exercitarea controlului de legalitate de către prefect. Dispozițiile art. 11 alin. (1) și (2) din *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004*, cu modificările și completările ulterioare, rămân aplicabile. [...]

Art. 33. — (1) Entitățile investite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi și de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, după cum urmează:

- în termen de 12 luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri;
- în termen de 24 de luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr cuprins între 2.500 și 5.000 de cereri;
- în termen de 36 de luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de peste 5.000 de cereri.

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) curg de la data de 1 ianuarie 2014.

(3) Entitățile investite de lege au obligația de a stabili numărul cererilor înregistrate și nesoluționate, de a afișa aceste date la sediul lor și de a le comunica Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților. Datele transmise de entitățile investite de lege vor fi centralizate și publicate pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților.

(4) Cererile se analizează în ordinea înregistrării lor la entitățile prevăzute la alin. (1). Prin excepție, se analizează cu prioritate cererile formulate de persoanele certificate de entități desemnate de statul român sau de alte state membre ale Uniunii Europene, ca supraviețuitoare ale Holocaustului, aflate în viață la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei legi. [...]

Art. 35. — (1) Deciziile emise cu respectarea prevederilor art. 33 și 34 pot fi atacate de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află sediul entității, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

(1) Litigiile privind modalitatea de aplicare a prevederilor prezentei legi sunt de competența secțiilor civile ale tribunalelor, indiferent de calitatea titularului acțiunii.

(2) În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

(4) Hotărârile judecătorești pronunțate potrivit alin. (3) sunt supuse numai apelului.

(5) Cererile sau acțiunile în justiție formulate în temeiul alin. (1) și (2) sunt scutite de taxa judiciară de timbru.”

4. *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004*, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 554/2004*:

„Tutela administrativă

Art. 3. — (1) Prefectul poate ataca direct în fața instanței de contencios administrativ actele emise de autoritățile administrației publice locale, dacă le consideră nelegale; acțiunea se formulează în termenul prevăzut la art. 11 alin. (1), care începe să curgă de la momentul comunicării actului către prefect și în condițiile prevăzute de prezenta lege. Acțiunea introdusă de prefect este scutită de taxa de timbru.

(2) Agenția Națională a Funcționarilor Publici poate ataca în fața instanței de contencios administrativ actele autorităților publice centrale și locale prin care se încalcă legislația privind funcția publică, în condițiile prezentei legi și ale Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată.

(3) Până la soluționarea cauzei, actul atacat potrivit alin. (1) și (2) este suspendat de drept. [...]

Termenul de introducere a acțiunii

Art. 11. — (1) Cererile prin care se solicită anularea unui act administrativ individual, a unui contract administrativ, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei cauzate se pot introduce în termen de 6 luni de la:

- data comunicării răspunsului la plângerea prealabilă;
- data comunicării refuzului nejustificat de soluționare a cererii;
- data expirării termenului de soluționare a plângerii prealabile, respectiv data expirării termenului legal de soluționare a cererii;
- data expirării termenului prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. h), calculat de la comunicarea actului administrativ emis în soluționarea favorabilă a cererii sau, după caz, a plângerii prealabile.

(2) Pentru motive temeinice, în cazul actului administrativ individual, cererea poate fi introdusă și peste termenul prevăzut la alin. (1), dar nu mai târziu de un an de la data comunicării actului, data luării la cunoștință, data introducerii cererii sau data încheierii procesului-verbal de conciliere, după caz.”

5. Constituția României:

„Art. 123 [...] (5) Prefectul poate ataca, în fața instanței de contencios administrativ, un act al consiliului județean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.”

6. Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 340/2004*:

„Art. 19. — (1) În calitate de reprezentant al Guvernului, prefectul îndeplinește următoarele atribuții principale: (...)

e) verifică legalitatea actelor administrative ale consiliului județean, ale consiliului local sau ale primarului; [...]

Art. 20. — Prefectul poate verifica măsurile întreprinse de primar sau de președintele consiliului județean în calitatea lor de reprezentanți ai statului în unitatea administrativ-teritorială și poate sesiza organele competente în vederea stabilirii măsurilor necesare, în condițiile legii.”

7. Este de menționat că, prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 11 din 11 mai 2015, pronunțată în Dosarul nr. 447/1/2015 și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 501 din 8 iulie 2015 (denumită în continuare *Decizia nr. 11/2015*), s-a admis sesizarea și, în interpretarea dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 554/2004, s-a stabilit că prefectului îi este recunoscut dreptul de a ataca în fața instanței de contencios administrativ actele administrative emise de autoritățile administrației publice locale, în înțelesul prevederilor art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004.

IV. Obiectul recursului în interesul legii. Orientările jurisprudențiale divergente

8. În practica instanțelor din raza Curții de Apel București, interpretarea și aplicarea prevederilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 în dosarele având ca obiect soluționarea pe fond a notificării în temeiul dispozițiilor art. 35 alin. (2) raportat la art. 33 din Legea nr. 165/2013 nu se realizează unitar, instanțele pronunțându-se diferit asupra cererilor reclamanților privind înaintarea dosarului administrativ direct către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, situația premisă fiind următoarea:

9. Prin cererile înregistrate pe rolul Tribunalului București, reclamanții au solicitat instanței ca, în contradictoriu cu pârâțul Municipiului București prin primarul general, să soluționeze pe fond notificarea pe care au formulat-o în baza Legii nr. 10/2001, în sensul restituirii în natură sau propunerii de măsuri reparatorii prin echivalent, stabilirea despăgubirilor urmând să fie făcută în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 165/2013, și să oblige pârâțul la emiterea unei dispoziții, precum și să trimită dosarul la Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor în vederea stabilirii întinderii măsurilor compensatorii, în conformitate cu Legea nr. 165/2013.

10. În primă instanță, Tribunalul București a admis acțiunea, a constatat calitatea reclamanților de persoane îndreptățite la măsuri compensatorii prin puncte pentru imobilul ce face obiectul notificării, a obligat pârâțul să emită în favoarea reclamantului dispoziție cu propunere de acordare a măsurilor compensatorii prin puncte pentru imobilul preluat abuziv de stat și să transmită dosarul administrativ către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, în vederea emiterii deciziei de compensare.

11. În motivare s-a reținut că notificarea nu a fost soluționată de entitatea investită nici în noile termene stabilite prin art. 33 din Legea nr. 165/2013, motiv pentru care s-a constatat că devin incidente dispozițiile art. 35 alin. (2) și (3) din Legea nr. 165/2013, potrivit cărora, în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor, instanța judecătorească pronunțându-se asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispunând restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

12. În analiza condițiilor prevăzute de Legea nr. 10/2001, tribunalul a apreciat că reclamantul are calitatea de persoană îndreptățită la măsuri compensatorii prin puncte pentru imobilul ce face obiectul notificării și a obligat pârâțul să emită în favoarea reclamantului dispoziție cu propunere de acordare a măsurilor compensatorii prin puncte pentru acest imobil.

13. În temeiul dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013 și întrucât soluționarea notificării a intervenit pe cale judecătorească, prima instanță a constatat că nu se mai impune controlul de legalitate la care face trimitere art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, motiv pentru care a obligat pârâțul să transmită dosarul administrativ privind imobilul către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor în vederea emiterii deciziei de compensare.

14. Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâțul Municipiului București prin primarul general, arătând că în mod greșit a fost obligat să trimită dosarul administrativ împreună cu hotărârea judecătorească pronunțată direct către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, deoarece are obligația legală, conform art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, de a înainta dosarul administrativ la prefect, în vederea exercitării controlului de legalitate de către acesta.

Soluțiile jurisprudențiale diferite:

15. Într-o primă orientare jurisprudențială, instanța de apel a admis apelul, a schimbat parțial sentința atacată, în sensul că a respins cererea reclamantului de obligare a pârâțului de a înainta dispoziția emisă și dosarul administrativ direct către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, ca neîntemeiată, și a păstrat în rest dispozițiile sentinței.

Curtea de apel a constatat că este întemeiat motivul de apel invocat de apelantul-pârâț Municipiul București, ce vizează cererea prin care s-a solicitat obligarea acestuia la trimiterea dosarului administrativ direct către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor.

În acest sens s-a arătat că, potrivit dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, dosarul administrativ trebuie însoțit de avizul de legalitate al instituției prefectului, astfel că este necesar ca, înainte de a ajunge la Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, dosarul administrativ, însoțit de toate înscrisurile menționate la art. 21 din Legea nr. 165/2013, să fie înaintat instituției prefectului.

Instanța de apel a învederat că, în situația în care decizia de propunere a măsurilor reparatorii prin echivalent a fost emisă în baza unei hotărâri judecătorești, cum este cazul și în speța de față, controlul de legalitate al instituției prefectului nu va putea viza legalitatea acestei decizii, opunându-se în acest sens autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești în baza căreia s-a emis respectiva decizie. Controlul de legalitate poate viza numai respectarea restului dispozițiilor art. 21 din Legea nr. 165/2013, iar nu modul de soluționare în fond a notificării.

Deși legalitatea acordării măsurilor reparatorii a fost verificată de instanțe și nu mai poate face obiectul unei cenzuri a organului administrativ (prefectul), totuși controlul de legalitate al prefectului este mai larg, întrucât nu vizează numai verificarea acordării măsurilor reparatorii, ci se extinde și asupra altor aspecte administrative legate de înaintarea dosarului către comisie, precum și asupra conformității dispoziției emise de primarul general cu cele stabilite prin hotărârea judecătorească, aspecte suplimentare celor care privesc strict soluționarea pe fond a notificării de către instanță.

Un alt argument în favoarea acestei interpretări este acela că instanța nu poate crea o procedură paralelă cu cea reglementată de art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, cu atât mai mult cu cât o astfel de procedură ar determina un regim discriminatoriu în raport cu alte situații similare, având în vedere că soluționarea dosarelor de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor se face în ordinea înregistrării lor la Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor. Prin urmare, pe lângă prioritatea legală de care dosarul reclamantilor urmează să beneficieze în baza art. 34 alin. (5) lit. b) din Legea nr. 165/2013, prin trimiterea dosarului

direct către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, cu omiterea unei etape din circuitul legal, dosarul ar primi și o prioritate neprevăzută de lege, întrucât ar ajunge să fie înregistrat la Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor înaintea altor dosare aflate în situații similare.

Un alt argument în favoarea acestei interpretări este acela că prima instanță nu a dispus ea însăși acordarea măsurilor reparatorii direct, în aplicarea Deciziei nr. XX/2007 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite în recurs în interesul legii, ci a obligat pârâtul să emită o dispoziție administrativă în sensul celor constatate de instanță.

16. În cea de-a doua orientare jurisprudențială, instanța de apel a respins ca nefondat apelul declarat de apelantul-pârât Municipiul București prin primarul general împotriva sentinței de fond prin care Tribunalul București a admis cererea formulată de reclamant, a dispus obligarea pârâtului Municipiul București prin primarul general să emită în favoarea acestuia dispoziție cu propunere de acordare a măsurilor compensatorii prin puncte pentru imobilul notificat și a dispus obligarea pârâtului să înainteze dispoziția mai sus menționată, împreună cu dosarul administrativ, către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

S-a arătat că tribunalul a făcut o corectă aplicare în cauză a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, atât timp cât controlul de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, iar un nou control de legalitate efectuat de către prefect este inadmisibil și în contra acelor dispoziții din Legea nr. 554/2004 potrivit cărora prefectul exercită controlul de legalitate doar asupra dispozițiilor emise exclusiv în procedura administrativă, iar nu și în procedura judiciară.

Astfel, din examinarea dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (3) din Legea nr. 165/2013 reiese că legiuitorul a avut în vedere cele două modalități în care poate fi soluționată pe fond o notificare formulată în baza Legii nr. 10/2001: la alin. (1) al art. 21 a prevăzut că acele dispoziții emise de entitățile investite de lege, în faza judiciară, ca act de executare a unei hotărâri judecătorești ce conține obligația pârâtului de a propune reclamantului acordarea de măsuri compensatorii — cum este și dispoziția ce va fi emisă de pârât în executarea hotărârii judecătorești —, se transmit Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, împreună cu toată documentația care a stat la baza emiterii acesteia (deci, împreună cu hotărârea judecătorească pusă în executare prin emiterea dispoziției), în timp ce alin. (3) din art. 21 se ocupă de situația dispozițiilor emise de entitățile investite în faza administrativă a procedurii reglementate de Legea nr. 10/2001, prevăzând că numai aceste dispoziții, ca acte administrative, pot face obiectul controlului de legalitate exercitat de prefect, în conformitate cu dispozițiile art. 11 din legea contenciosului administrativ.

Prin urmare, critica potrivit căreia apelantul-pârât Municipiul București are obligația legală de a înainta dosarul administrativ Instituției Prefectului Municipiului București în vederea verificării legalității actului emis și emiterii avizului de legalitate a fost înlăturată ca nefondată, deoarece s-a apreciat că o asemenea modalitate de soluționare ar echivala cu încălcarea atribuțiilor puterii judecătorești și admiterea ideii conform căreia legalitatea unei hotărâri judecătorești ar putea fi verificată și pe cale administrativă de către prefect, iar nu doar prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege.

Este de necontestat faptul că în cauză nu este vorba despre ipoteza soluționării notificării în procedura administrativă de către o autoritate administrativă publică locală, ci despre soluționarea notificării în procedura judiciară — situație în care s-a apreciat că dosarul administrativ se înaintează în mod direct Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

Prefectul exercită controlul de legalitate asupra dispozițiilor autorităților administrației publice locale, deci asupra dispozițiilor entităților investite cu soluționarea notificărilor emise în faza administrativă, iar nu și asupra dispozițiilor autorităților administrației publice locale ce sunt emise în executarea unei hotărâri judecătorești prin care instanța de judecată a soluționat

pe fond notificarea persoanelor îndreptățite, în conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 și cu Decizia în recurs în interesul legii nr. XX/2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secțiunile Unite.

De asemenea, s-a reținut că legalitatea unei hotărâri judecătorești poate fi verificată doar prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege.

Or, exercitarea controlului de legalitate de către prefect asupra dispoziției emise în executarea hotărârii judecătorești care a soluționat fondul notificării ar echivala cu o veritabilă cale de atac împotriva hotărârii judecătorești, ceea ce este inadmisibil conform cadrului constituțional (art. 123 din Constituția României, revizuită) și legal (Legea nr. 340/2004 și Legea nr. 554/2004), care reglementează atribuțiile prefectului.

Un alt argument în favoarea acestei interpretări este acela că, potrivit Deciziei nr. XX/2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite în recurs în interesul legii, s-a stabilit cu putere obligatorie, în aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, că instanțele judecătorești sunt competente să soluționeze pe fond nu numai contestațiile formulate împotriva deciziei/dispoziției de respingere a cererilor prin care s-a solicitat restituirea imobilelor preluate în mod abuziv, ci și acțiunea persoanei îndreptățite în cazul refuzului nejustificat al entității deținătoare de a răspunde la notificarea părții interesate.

Prin urmare, o astfel de hotărâre pronunțată de instanța de judecată, prin care s-a stabilit calitatea de persoană îndreptățită, în sensul legii speciale, nu poate fi supusă controlului de legalitate al unui organ administrativ, ci doar cenzurii instanței ierarhic superioare, în cadrul căilor de atac reglementate de lege.

Prima instanță a analizat pe fond notificarea formulată de reclamantă, procedând conform dispozițiilor Deciziei nr. XX/2007, și a avut în vedere, la soluționarea pricinii, toate înscrisurile care probează dreptul de proprietate asupra imobilului notificat, preluarea abuzivă, precum și calitatea de persoană îndreptățită, subrogându-se unității deținătoare cât privește soluționarea notificării.

Prin urmare, întregul control de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, curtea de apel apreciind că nu sunt incidente dispozițiile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 privind controlul de legalitate al prefectului, care privesc doar deciziile/dispozițiile emise în procedura administrativă.

S-a reținut că aceste prevederi legale sunt aplicabile doar în ipoteza soluționării notificării pe cale administrativă, și nu în situația în care controlul de legalitate a fost realizat de instanța de judecată.

Cum hotărârea judecătorească pronunțată în cauză ține loc de dispoziție administrativă, se impune ca transmiterea notificării și a dosarului administrativ să se facă direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

S-a mai considerat că ar fi afectat principiul securității raporturilor juridice din perspectiva dreptului la un proces echitabil în fața unei instanțe garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (C.E.D.O.), care trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță preeminența dreptului ca element de patrimoniu comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care înseamnă — între altele — că o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscuțată (*Cauza Brumărescu împotriva României*).

Nici măcar Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, care, în baza art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013, are printre atribuții verificarea dosarelor (din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii), evaluarea întregului dosar administrativ și validarea sau invalidarea deciziei entității investite de lege, nu i se acceptă exercitarea acestor atribuții, în cazul în care deciziile sunt emise în baza unor hotărâri judecătorești definitive, prin care instanțele s-au pronunțat asupra calității de persoană îndreptățită și asupra întinderii dreptului de proprietate.

Această constatare rezultă din Decizia Curții Constituționale nr. 686 din 26 noiembrie 2014, prin care, în urma admiterii unei excepții de neconstituționalitate, s-a constatat că dispozițiile art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 nu se aplică deciziilor/dispozițiilor entităților investite cu soluționarea notificărilor emise în executarea unor hotărâri judecătorești prin care instanțele s-au pronunțat irevocabil/definitiv asupra calității de persoană îndreptățită și asupra întinderii dreptului de proprietate.

În considerentele deciziei, Curtea Constituțională a constatat că reglementarea în sarcina Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și a secretariatului acesteia a competenței de reexaminare a existenței dreptului persoanei îndreptățite la măsuri reparatorii și, în consecință, de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii și cuantumul despăgubirilor, în cazul în care aceste aspecte au fost stabilite deja printr-o hotărâre judecătorească, echivalează cu instituirea unei noi căi de atac și, implicit, a unui sistem concurent cu sistemul instanțelor judecătorești în ceea ce privește înfăptuirea justiției.

Prin urmare, pentru identitate de rațiune, în ipoteza în care decizia emisă de entitatea investită de lege, care conține propunerea de acordare de măsuri compensatorii, a fost dată în executarea unei hotărâri judecătorești care a examinat existența dreptului persoanei îndreptățite la măsuri reparatorii, nu mai poate fi acceptat controlul de legalitate al prefectului.

Instanța de apel a arătat că, deși apelantul invocă și dispozițiile articolului unic pct. 24 cu referire la art. 16 alin. (21) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81/2007 ce modifică titlul VII al Legii nr. 247/2005, în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, lege care a abrogat titlul VII al Legii nr. 247/2005 și care se aplică prezentei cauze, conform art. 4 din Legea nr. 165/2013.

În măsura în care s-ar privi acest control al prefectului ca având un obiect restrâns doar la verificarea conformității dispoziției care urmează a fi emisă de către primărie în executarea sentinței judecătorești cu conținutul însuși al acestei sentințe, s-a apreciat că nu acesta este scopul dispozițiilor legale în discuție, ci rolul acestor dispoziții este de a se exercita un control de legalitate asupra condițiilor de acordare a măsurilor reparatorii.

Pe de altă parte, având în vedere că dispoziția care urmează a fi emisă de primărie în executarea sentinței judecătorești reprezintă un simplu act de executare, iar nu o dispoziție de soluționare a notificării în înțelesul art. 21 din Legea nr. 10/2001, chestiunea conformității dispoziției cu sentința vizează deja faza de executare a titlului executoriu reprezentat de hotărârea judecătorească, nemaiintrând sub incidența art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013.

Un alt argument în favoarea acestei interpretări este acela că nu poate reține nici considerentul de oportunitate conform căruia instituția prefectului poate realiza un control de legalitate asupra altor aspecte decât fondul notificării, deoarece înaintarea către prefect a hotărârii judecătorești de față, prin care a fost soluționată pe fond notificarea din 2001, nu este de natură să scurteze termenul de soluționare a acestei notificări, având în vedere faptul că intimata-reclamantă are dreptul la soluționarea cererii sale într-un termen rezonabil, ca parte integrantă a dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 paragraful 1 din C.E.D.O., termen ce include și durata procedurilor administrative.

Incidența acestui control al prefectului, care ar avea un caracter pur formal, trebuie exclusă și din rațiuni de necesitate a aplicării cât mai eficiente a procedurilor legale de restituire, în condițiile în care acordarea acestor măsuri reparatorii către persoana îndreptățită trenează într-o manieră nepermisă încă din anul 2001, deci de aproximativ 17 ani, acest deziderat fiind considerat în mod constant în practica instanței europene și trebuind a fi urmărit și de instanțele naționale, care sunt

chemate, în definitiv, să asigure aplicarea cât mai eficientă a legii și recunoașterea efectivă a drepturilor persoanelor.

V. Punctul de vedere al Ministerului Public

17. Prin punctul de vedere înaintat, Ministerul Public a concluzionat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care instanța de judecată a soluționat fondul notificării conform art. 35 alin. (2) din aceeași lege, entitatea notificată va înainta dispoziția la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, fără efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

S-a avut în vedere faptul că, în ipoteza în care deciziile/dispozițiile entităților au fost date în executarea unor hotărâri judecătorești, atribuțiile conferite de dispozițiile art. 17 alin. (1) lit. a) — validarea/invalidarea deciziilor, respectiv de art. 21 alin. (5) și (8) — verificarea dosarelor din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și, eventual, suplimentarea documentației — nu vor mai fi exercitate de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor.

În această situație, alin. (10) al art. 21 din Legea nr. 165/2013 prevede că singura opțiune a Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor constă în emiterea deciziei de compensare prin puncte, la propunerea secretariatului comisiei.

Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor nu mai poate, așadar, să invalideze decizia entității, așa cum ar fi putut să facă dacă nu exista situația de excepție reglementată de alin. (10) al art. 21, când lipsa avizului de legalitate al prefectului constituia *de plano* motiv de invalidare a deciziei/dispoziției entității notificate.

De altfel, aceleași verificări pe care le-ar fi făcut prefectul în cadrul controlului de legalitate au fost făcute deja de instanță — îndeplinirea condițiilor legale pentru recunoașterea calității de persoană îndreptățită, depunerea notificării cu respectarea procedurii în termenul prevăzut de lege, existența la dosar a înscrisurilor care dovedesc calitatea de fost proprietar, respectiv de moștenitor al fostului proprietar al bunului imobil, existența actelor doveditoare referitoare la preluarea abuzivă și înscrisurile care atestă imposibilitatea restituirii în natură a imobilului.

În aceste condiții nu se mai justifică efectuarea controlului de legalitate de către prefect, respectiv de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, dacă aceste verificări au făcut obiectul judecății unei instanțe, întrucât aceasta ar însemna a se recunoaște un control administrativ asupra unei hotărâri judecătorești, deci o cale de atac neprevăzută de lege, ceea ce contravine dispozițiilor art. 129 din Constituția României, potrivit căroră: „Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Or, în situația dată, controlul de legalitate a fost deja efectuat de instanța de judecată, iar hotărârea judecătorească pronunțată în aceste cauze ține loc de dispoziție administrativă.

VI. Punctul de vedere al Colegiului de conducere al Curții de Apel București

18. Instanța de sesizare nu a comunicat nicio opinie cu privire la problema de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii.

VII. Jurisprudența curților de apel

19. Curțile de apel Brașov, Constanța, Craiova, Ploiești, Suceava și Târgu Mureș nu au identificat practică judiciară și nu au comunicat un punct de vedere în sensul celor solicitate.

20. La nivelul Curții de Apel Alba Iulia, Tribunalul Sibiu a comunicat că punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției a II-a civile, de contencios administrativ și fiscal este în sensul că instituția notificată va înainta dispoziția împreună cu dosarul administrativ către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, după efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

Magistrații Tribunalului Hunedoara apreciază că și în cazul în care instanța de judecată soluționează fondul notificării conform

art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 se impune ca dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă de entitatea notificată în executarea hotărârii judecătorești astfel pronunțate, să fie înaintat către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor după efectuarea controlului de legalitate de către prefect, întrucât dispozițiile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 nu fac nicio excepție de la această obligație. Cum hotărârea instanței este transpusă în actul administrativ, s-a considerat că este necesară, cel puțin, verificarea conformității dispoziției cu hotărârea judecătorească.

21. Opinia unanimă a judecătorilor Secției I civile din cadrul Curții de Apel Bacău este în sensul că dispoziția în dosarul administrativ trebuie înaintată direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, deoarece prefectul nu poate analiza legalitatea și/sau temeinicia unei hotărâri judecătorești, judecătorii Tribunalului Bacău și Tribunalului Neamț exprimând aceeași opinie, întrucât dispoziția entității notificate fiind emisă în executarea unor hotărâri judecătorești, nu mai este necesară efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

22. Opinia judecătorilor din cadrul Secției a III-a civile și pentru cauze cu minori și de familie din cadrul Curții de Apel București a fost în sensul că, în cazul în care instanța de judecată a soluționat fondul notificării în conformitate cu Decizia în recurs în interesul legii nr. XX/2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția la emiterea căreia a fost obligată de instanță (după ce aceasta a analizat fondul notificării), împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, soluție conformă cu Decizia Curții Constituționale nr. 686/2014.

La nivelul secțiilor a III-a, a IV-a și a V-a civile ale Tribunalului București au fost exprimate ambele opinii.

Magistrații din cadrul Secției civile a Tribunalului Călărași au exprimat opinia potrivit căreia se impune ca dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă de entitatea notificată în executarea hotărârii judecătorești astfel pronunțate, să fie înaintat către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, după efectuarea controlului de legalitate de către prefect, în raport cu dispozițiile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 și deciziile Curții de Apel București pronunțate în acest sens.

La nivelul Tribunalului Ialomița s-a apreciat că, în cazul în care instanța de judecată soluționează fondul notificării conform art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

Aceasta, deoarece atât timp cât controlul de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, un nou control de legalitate efectuat de către prefect este inadmisibil și în contra acelor dispoziții din Legea nr. 554/2004 potrivit cărora prefectul exercită controlul de legalitate doar asupra dispozițiilor emise exclusiv în procedura administrativă, iar nu și în procedura judiciară.

Astfel, din examinarea dispozițiilor art. 21 alin. (1) și (3) din Legea nr. 165/2013 reiese că legiuitorul a avut în vedere cele două stadii în care poate fi soluționată pe fond o notificare formulată în baza Legii nr. 10/2001: la alin. (1) al art. 21 prevăzând că acele dispoziții emise de entitățile investite de lege, în faza judiciară, ca act de executare a unei hotărâri judecătorești ce conține obligația părâtului de a propune reclamantului acordarea de măsuri compensatorii — cum este și dispoziția ce va fi emisă de părât în executarea hotărârii judecătorești pronunțate în dosarul de față —, se transmit Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor împreună cu toată documentația care a stat la baza emiterii acesteia (în cazul de față, împreună cu hotărârea judecătorească pusă în executare prin emiterea dispoziției); în timp ce alin. (3) al art. 21 se ocupă de situația dispozițiilor emise de entitățile investite în faza administrativă a procedurii

reglementate de Legea nr. 10/2001, prevăzând că numai aceste dispoziții, ca acte administrative, pot face obiectul controlului de legalitate exercitat de prefect în conformitate cu dispozițiile art. 11 din legea contenciosului administrativ.

Prin urmare, critica potrivit căreia municipiul București are obligația legală de a înainta dosarul administrativ Instituției Prefectului Municipiului București în vederea verificării legalității actului emis și emiterii avizului de legalitate nu poate fi reținută, deoarece o asemenea modalitate ar echivala cu încălcarea autorității puterii judecătorești și cu admiterea ideii conform căreia legalitatea unei hotărâri judecătorești ar putea fi verificată și pe cale administrativă, de către prefect, iar nu doar prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege.

La nivelul Tribunalului Ilfov s-a apreciat că normele la care se face referire sunt incidente în faza administrativă de soluționare a cererii de acordare a măsurilor reparatorii, iar nu în faza judiciară, fază în care controlul de legalitate este exercitat de către instanța de judecată.

Prin urmare, în soluționarea cererii deduse judecătii, instanța de judecată poate dispune transmiterea dosarului către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor fără a mai fi necesară exercitarea controlului de legalitate de către prefect.

Magistrații din cadrul Tribunalului Giurgiu au opinat în sensul primei orientări jurisprudențiale, respectiv cea potrivit căreia, conform dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, dosarul administrativ trebuie însoțit de avizul de legalitate al instituției prefectului, fiind astfel necesar ca, înainte de a ajunge la Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, dosarul administrativ să fie înaintat instituției prefectului, însoțit de toate înscrisurile menționate la art. 21 din Legea nr. 165/2013.

Punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției civile a Tribunalului Teleorman a fost în sensul că, în situația în care instanța de judecată soluționează fondul notificării conform art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

Dispoziția entității notificate, care se emite în executarea unei asemenea hotărâri judecătorești, nu poate face obiectul controlului de legalitate din partea prefectului, pentru că respectiva dispoziție nu a fost întocmită în baza unei evaluări proprii a autorității administrative notificate, ci reprezintă numai formalitatea prin care se dă eficiență statuărilor făcute de instanță cu privire la drepturile ce fac obiect al propunerii de acordare a măsurilor reparatorii.

23. Opinia judecătorilor Secției I civile din cadrul Curții de Apel Cluj este în sensul că dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă de entitatea notificată în executarea hotărârii judecătorești astfel pronunțate, să fie înaintat către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor după efectuarea controlului de legalitate de către prefect, fără dispoziția instanței de judecată.

Tribunalul Cluj a comunicat următoarele: conform art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013: „Dispozițiile autorităților administrației publice locale emise potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se transmit Secretariatului Comisiei Naționale după exercitarea controlului de legalitate de către prefect. Dispozițiile art. 11 alin. (1) și (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, rămân aplicabile.”

Pe de altă parte, prevederile art. 35 alin. (2) și (3) din Legea nr. 165/2013 stabilesc că: „În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenul prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor; în cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii

dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.”

Prin urmare, din economia dispozițiilor Legii nr. 165/2013 rezultă faptul că dosarul administrativ se înaintează Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor doar după exercitarea controlului de legalitate de către prefect.

Faptul că, în temeiul art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, instanța de judecată obligă entitatea notificată la emiterea deciziei de restituire a imobilului, fie în natură, fie prin acordarea de măsuri reparatorii nu justifică eludarea obligațiilor ce revin prefectului de efectuare a controlului de legalitate, obligație ce îi revine în temeiul dispozițiilor legale și fără a fi necesară o statuare în acest sens de către instanța de judecată.

Față de prevederile art. 35 alin. (1¹) din Legea nr. 165/2013, potrivit cărora: „Litigiile privind modalitatea de aplicare a prevederilor prezentei legi sunt de competența secțiilor civile ale tribunalelor, indiferent de calitatea titularului acțiunii”, judecătorii arondate Tribunalului Cluj nu au formulat un punct de vedere vizând problema de drept analizată.

24. Opinia judecătorilor Secției I civile a Curții de Apel Galați este în sensul că dispoziția pe care entitatea notificată a fost obligată să o emită în baza Legii nr. 165/2013 trebuie, împreună cu dosarul administrativ, să fie înaintată direct Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea imobilelor.

Punctul de vedere majoritar al judecătorilor Secției I civile a Tribunalului Galați este în sensul că se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor; atât timp cât controlul de legalitate a fost efectuat de către instanța de judecată, un nou control de legalitate efectuat de către prefect este inadmisibil și în contra acelor dispoziții din Legea nr. 554/2004 potrivit cărora prefectul exercită controlul de legalitate doar asupra dispozițiilor emise exclusiv în procedura administrativă, iar nu și în procedura judiciară. O asemenea modalitate ar echivala cu încălcarea autorității puterii judecătorești și cu admiterea ideii conform căreia legalitatea unei hotărâri judecătorești ar putea fi verificată și pe cale administrativă, de către prefect, iar nu doar prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege.

25. La nivelul Curții de Apel Iași, opinia exprimată de judecătorii din cadrul Tribunalului Vaslui cu privire la problema de drept supusă dezbaterii este în sensul că, în cazul în care instanța de judecată soluționează fondul notificării conform art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

26. Punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției I civile a Curții de Apel Oradea și al Tribunalului Bihor este în sensul că, în cazul în care instanța de judecată soluționează fondul notificării conform art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor; această instanță a atașat și hotărâri judecătorești, dintre care numai una este definitivă și privește problema de drept ce face obiectul recursului în interesul legii.

27. La nivelul Curții de Apel Pitești, punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției civile a Tribunalului Argeș este în sensul că hotărârea prin care instanța a dispus acordarea de măsuri compensatorii prin puncte persoanei îndreptățite pentru imobilul notificat nu poate fi supusă controlului de legalitate de către prefect.

Cu ocazia verificării îndreptățirii persoanei notificatoare la acordarea de despăgubiri în temeiul Legii nr. 165/2013, instanța are obligația de a efectua toate verificările pe fond ce se impun, întocmai ca cele efectuate în procedura administrativă, în acord

cu Decizia nr. XX/2007, pronunțată în soluționarea unui recurs în interesul legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite, împrejurare în care o nouă verificare de către prefect ar înfrânge autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești, control inadmisibil.

28. Opinia Tribunalului Timiș — Secția I civilă, instanță arondată Curții de Apel Timișoara, este în sensul obligării entității notificate să înainteze dispoziția la emiterea căreia a fost obligată de către instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

S-a considerat că această opinie corespunde unei corecte interpretări a dispozițiilor legale menționate, având în vedere faptul că, odată ce instanța pronunță hotărârea judecătorească, nu mai este necesară intervenția prefectului în procedura transmiterii către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor a documentului pentru acordarea măsurilor reparatorii prevăzute de Legea nr. 165/2013, hotărârea judecătorească fiind, prin ea însăși, expresia verificării condițiilor legale în materie.

Doar în ipoteza în care dispozițiile pentru acordarea măsurilor compensatorii prevăzute de Legea nr. 165/2013 sunt emise de autoritățile publice locale (ca entități investite), fără concursul instanței, este necesară viza de legalitate a prefectului, art. 21 alin. (3) din actul normativ anterior menționat nefiind decât o aplicare particulară a atribuției prevăzute în acest sens de art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului.

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

29. Prin Decizia nr. 686 din 26 noiembrie 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 17 alin. (1) lit. a), art. 21 alin. (5), (8) și (9), precum și a celor ale art. 4 teza întâi raportate la cele ale art. 22, art. 23, art. 35 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 27 ianuarie 2015, s-au reținut următoarele:

„20 [...] Curtea reține că, prin Decizia nr. 972 din 21 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 800 din 28 noiembrie 2012, și Decizia nr. 460 din 13 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 762 din 9 decembrie 2013, a statuat, referitor la efectele hotărârilor judecătorești, că: «Înfăptuirea justiției, în numele legii, are semnificația că actul de justiție izvorăște din normele legale, iar forța lui executorie derivă tot din lege. Altfel spus, hotărârea judecătorească reprezintă un act de aplicare a legii pentru soluționarea unui conflict de drepturi sau interese, constituind un mijloc eficient de restabilire a ordinii de drept democratice și de eficientizare a normelor de drept substanțial. Datorită acestui fapt, hotărârea judecătorească — desemnând tocmai rezultatul activității judiciare — reprezintă, fără îndoială, cel mai important act al justiției. Hotărârea judecătorească, având autoritate de lucru judecat, răspunde nevoii de securitate juridică, părțile având obligația să se supună efectelor obligatorii ale actului jurisdicțional, fără posibilitatea de a mai pune în discuție ceea ce s-a stabilit deja pe calea judecătorești. Prin urmare, hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă se situează în sfera actelor de autoritate publică, fiind investită cu o eficiență specifică de către ordinea normativă constituțională. Pe de altă parte, un efect intrinsec al hotărârii judecătorești îl constituie forța executorie a acesteia, care trebuie respectată și executată atât de către cetățeni, cât și de autoritățile publice. Or, a lipsi o hotărâre definitivă și irevocabilă de caracterul ei executoriu reprezintă o încălcare a ordinii juridice a statului de drept și o obstrucționare a bunei funcționări a justiției.»

21. Tocmai de aceea, Curtea apreciază că atribuția conferită de legiuitor Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și Secretariatului acesteia de a verifica dosarele din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră

îndreptățită la măsuri reparatorii și în consecință de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii chiar și în cazul în care existența dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii a fost stabilită printr-o hotărâre judecătorească, iar decizia care conține propunerea de acordare de măsuri compensatorii a fost emisă ca urmare a acestei hotărâri judecătorești, generează posibilitatea ca un organ administrativ să exercite atribuții care țin exclusiv de competența instanțelor judecătorești. Curtea apreciază că numai o instanță judecătorească investită de lege cu soluționarea unei căi extraordinare de atac împotriva unei asemenea hotărâri judecătorești o poate invalida. A recunoaște Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și Secretariatului acesteia competența de reexaminare a existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și în consecință de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii în cazul în care aceste aspecte au fost stabilite deja printr-o hotărâre judecătorească înseamnă a recunoaște un control administrativ asupra acestei hotărâri, deci o cale de atac neprevăzută de lege, ceea ce contravine dispozițiilor art. 129 din Constituție, potrivit cărora, «Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.» [...]

24. Prin urmare, Curtea constată că darea în competența Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și Secretariatului acesteia a verificării existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și în consecință de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii chiar și în cazul în care aceste aspecte au fost stabilite deja printr-o hotărâre judecătorească este contrară prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (4), art. 124, art. 126 alin. (1) și ale art. 129. [...]

27. Curtea constată că prin reglementarea în sarcina Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și Secretariatului a competenței de reexaminare a existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și în consecință de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii și a cuantumului despăgubirilor și în cazul în care aceste aspecte au fost stabilite deja printr-o hotărâre judecătorească echivalează cu instituirea unei noi căi de atac și, implicit, a unui sistem concurent cu sistemul instanțelor judecătorești în ceea ce privește înfăptuirea justiției. Având în vedere cele expuse, Curtea apreciază că dispozițiile art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 contravin și prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituție și celor ale art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.”

IX. Raportul asupra recursului în interesul legii

30. Prin raportul întocmit de judecătorii-raportori desemnați, conform art. 516 alin. (5) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, se impune a fi obligată entitatea notificată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

X.1. Analiza condițiilor de admisibilitate

31. Verificând regularitatea sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în

interesul legii a fost legal sesizată de Colegiul de conducere al Curții de Apel București care, potrivit dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, are legitimare procesuală de a declanșa acest mecanism de unificare a practicii, în scopul interpretării și aplicării unitare a legii de către toate instanțele judecătorești.

32. Cu referire la condițiile de admisibilitate a recursului în interesul legii, art. 515 din Codul de procedură civilă stabilește astfel: „Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii.”

33. Din cuprinsul normei anterior citate rezultă următoarele condiții care trebuie îndeplinite pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive, iar hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

34. Primele două condiții de admisibilitate sunt îndeplinite, întrucât, în practica secțiilor civile de la nivelul Curții de Apel București nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care instanța de judecată a soluționat fondul notificării în conformitate cu prevederile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în sensul că unele completuri din cadrul Secției a IV-a civile a Curții de Apel București au considerat că se impune obligarea entității notificate să înainteze dispoziția (la emiterea căreia a fost obligată prin hotărâre), împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, în timp ce alte completuri din cadrul secțiilor a III-a și a IV-a civile ale Curții de Apel București au apreciat că, dimpotrivă, se impune ca dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă de entitatea notificată în executarea hotărârii judecătorești pronunțate, să fie înaintat către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, după efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

35. Titularul sesizării, în ilustrarea cerinței privind existența practicii neunitare, a anexat sesizării pentru soluționarea prezentului recurs în interesul legii hotărâri judecătorești definitive pronunțate de cele două secții civile din cadrul Curții de Apel București.

36. În plus, s-a procedat la emiterea unor adrese către curțile de apel din țară, prin care li s-a solicitat să precizeze dacă, în privința problemei de drept ce constituie obiectul prezentei sesizări, au fost pronunțate hotărâri definitive divergente.

37. Astfel cum rezultă din expozeul prezentei decizii, majoritatea curților de apel au comunicat că nu au identificat în evidențele proprii practică judiciară cu privire la problema de drept semnalată, excepție făcând Curtea de Apel Timișoara, care a anexat o singură sentință, fără mențiunea definitivă — Sentința civilă nr. 501/Pl din 11 aprilie 2018 a Tribunalului Timiș — Secția I civilă și Curtea de Apel Oradea, cea din urmă instanță înaintând mai multe hotărâri judecătorești, dintre care doar două sunt pronunțate în apel, fiind, prin urmare, definitive, iar dintre acestea, numai una rezolvă problema de drept ce interesează sesizarea de față — Decizia civilă nr. 48A din 11 februarie 2019 a Curții de Apel Oradea — Secția I civilă, în sensul primei orientări jurisprudențiale arătate în expozeul deciziei de față.

38. În ceea ce privește întinderea practicii neunitare cu privire la problema de drept cu a cărei dezlegare este sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție în cadrul mecanismului de unificare reprezentat de recursul în interesul legii, deși referitor la această condiție de admisibilitate dispozițiile art. 515 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă și cele ale art. 330⁵ din Codul de procedură civilă de la 1865 nu conțin vreo diferență de substanță, se constată că, sub imperiul noului Cod

de procedură civilă, instanța supremă și-a reconsiderat aprecierea făcută asupra cerinței de a se constata existența unei practici neunitare la nivelul mai multor curți de apel, considerându-se suficientă demonstrarea acestei condiții și în cazul în care practica neunitară este ilustrată prin hotărâri judecătorești definitive provenind de la o singură curte de apel sau de la un număr restrâns de curți de apel; sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă au fost însă respinse sesizări pentru soluționarea unor recursuri în interesul legii pentru acest motiv — existența unei practici neunitare doar la nivelul unei singure curți de apel — anume prin deciziile nr. 5 din 19 ianuarie 2009 și nr. 6 din 26 septembrie 2010, pronunțate în recurs în interesul legii de Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

39. Se apreciază că nu se poate considera că, în situația în care practica neunitară există la nivelul unei singure instanțe de ultim grad sau la nivelul a două instanțe (prin luarea în considerare și a Curții de Apel Oradea, conform celor menționate), promovarea unui recurs în interesul legii ar fi inadmisibilă, întrucât, pe de o parte, legea nu distinge cu privire la numărul instanțelor aflate în divergență cu privire la o problemă de drept.

40. Pe de altă parte, într-o atare situație, înlăturarea practicii neunitare nu și-ar găsi niciun alt remediu eficace în legislația în vigoare, în condițiile în care Codul de procedură civilă pune la dispoziție doar două mecanisme de unificare a practicii judiciare: procedura pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept — menită să preîntâmpine apariția practicii neunitare — control *a priori* — și procedura recursului în interesul legii — control *a posteriori* — ceea ce conduce la înlăturarea pentru viitor a practicii neunitare, dat fiind caracterul obligatoriu pentru instanțe al dezlegării date problemelor de drept judecate de către Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, potrivit art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă, precum și în cadrul procedurii pronunțării unei hotărâri prealabile, conform art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

41. Totodată, se constată că mecanismul legal al schimbării jurisprudenței, reglementat de art. 26 din Legea nr. 304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este exclusiv la îndemâna Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar nu și a celorlalte instanțe judecătorești care judecă și ele în ultimă instanță; astfel, conform normei invocate: „Dacă o secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție consideră că este necesar să revină asupra propriei jurisprudențe, întrerupe judecata și sesizează Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, care judecă cu citarea părților din dosarul a cărui judecată a fost întreruptă. După ce Secțiile Unite s-au pronunțat asupra sesizării privind schimbarea jurisprudenței, judecata continuă.”

42. De asemenea, nu ar putea fi luată în considerare drept o soluție alternativă adecvată nici dezbaterile problemelor de drept (soluționate neunitar, în acest caz) în cadrul adunărilor generale ale judecătorilor, potrivit celor prevăzute de art. 51 lit. c) din Legea nr. 304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, având în vedere că un atare mecanism nu ar avea efectul obligativității pentru toate instanțele a unei eventuale soluții unitare la care s-ar ajunge și, în consecință, nu constituie un remediu pentru înlăturarea practicii neunitare.

43. Nici procedura administrativă reglementată de art. 25 și 26 din Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești nu constituie un remediu efectiv pentru practica neunitară, întrucât finalitatea acestor norme de rang inferior dispozițiilor Codului de procedură civilă nu vizează și nici nu ar putea viza adoptarea unor hotărâri cu caracter obligatoriu pentru toate instanțele — efect propriu al hotărârilor prealabile și al deciziilor pronunțate în interesul legii de

Înalta Curte de Casație și Justiție, ci constituie doar o probabilitate sau numai o posibilitate de a se ajunge la unificarea practicii.

44. Textele invocate din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești stabilesc astfel:

„Art. 25. — (1) La nivelul fiecărei secții sau, după caz, al fiecărei instanțe, dacă nu există secții, se organizează întâlniri lunare ale judecătorilor, în care vor fi discutate problemele de drept care au condus la pronunțarea unor soluții diferite sau probleme de drept de mare noutate, care ar putea genera practică neunitară.

(2) Președintele de secție sau, după caz, vicepreședintele instanței ori judecătorul delegat cu organizarea studiului profesional al judecătorilor urmărește ca în cadrul întâlnirilor periodice să fie analizată practica instanțelor de control judiciar. De asemenea, va fi organizată discutarea, în colective de judecători, a noilor reglementări și a modului de interpretare a acestora.

(3) Problemele de drept prevăzute la alin. (2) sunt analizate, în prealabil, de către președintele secției sau, după caz, de vicepreședintele instanței ori de judecătorul prevăzut la art. 33, care va prezenta un studiu asupra acestora, cu referire și la practica judiciară a altor instanțe, studiu ce se supune dezbaterii judecătorilor.

(4) Opiniile judecătorilor asupra problemelor de drept dezbătute se consemnează într-o minută după modelul stabilit pentru minuta întâlnirilor trimestriale, care va fi analizată în cadrul acestor întâlniri organizate la nivelul curții de apel.

(5) În cazul în care, într-o cauză pe care o are spre soluționare, un judecător constată probleme juridice de o complexitate deosebită și de mare noutate sau dacă se estimează că instanțele vor fi investite și cu alte cauze de același fel care pot primi soluții neunitare, acesta poate solicita președintelui de secție organizarea unei întâlniri ad-hoc a judecătorilor care soluționează cauze în aceeași materie. Prevederile alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

Art. 26. — (1) Vicepreședintele curții de apel răspunde de organizarea întâlnirilor trimestriale ale judecătorilor din cadrul curții și al instanțelor din circumscripția acesteia, în care vor fi dezbătute problemele de drept care au generat o practică neunitară. Întâlnirile pot fi organizate și pe domenii de specializare.

(2) Procedura de desfășurare a întâlnirilor trimestriale prevăzute la alin. (1) este stabilită de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii.

(3) La întâlnirile trimestriale organizate pe domenii de specializare, pot fi invitați și judecători din cadrul secției de specialitate a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în scopul discutării problemelor de practică neunitară la nivel național.”

45. Prin urmare, și în situația în care practica divergentă este identificată fie și numai între secții ale aceleiași instanțe sau privește doar practica judiciară a două instanțe de ultim grad pentru soluționarea cauzelor respective care au generat practică neunitară, se consideră că promovarea unui recurs în interesul legii este singurul mecanism viabil și eficient pentru ca o anumită interpretare a legii să dobândească un caracter obligatoriu pentru instanțe, având drept efect unificarea pentru viitor a practicii judiciare.

X.2. Analiza fondului recursului în interesul legii

46. Situația premisă care a condus la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu un recurs în interesul legii, în conformitate cu dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă, a fost generată de existența pe rolul secțiilor civile ale Curții de Apel București a cererilor având ca obiect dezlegarea pe fond a notificărilor formulate în baza Legii nr. 10/2001, ca urmare a nesoluționării acestora pe cale administrativă, în termenele prevăzute de dispozițiile art. 33 din Legea nr. 165/2013.

47. În această situație s-a constatat că devin incidente prevederile art. 35 alin. (2) și (3) din Legea nr. 165/2013,

completurile s-au pronunțat asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate, dispunând acordarea de măsuri reparatorii, în condițiile legii.

48. În concret, pârâțul (entitatea investită de lege cu soluționarea notificării) a fost obligat să emită dispoziție motivată prin care să propună acordarea de măsuri compensatorii prin puncte în favoarea reclamantului/reclamanților pentru imobilul identificat în cuprinsul hotărârii.

49. Unele completuri au obligat pârâțul să înainteze direct dosarul Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, în momentul rămânerei definitive a hotărârii, fără a mai fi necesar avizul de legalitate al prefectului, prevăzut de dispozițiile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, în timp ce alte completuri au dispus ca dosarul administrativ, împreună cu dispoziția ce va fi emisă, să fie înaintat Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, după efectuarea controlului de legalitate de către prefect.

50. Așadar, problema de drept care a fost soluționată diferit se referă la obligativitatea controlului de legalitate al prefectului, în situația în care instanța de judecată se pronunță asupra fondului notificării, potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, și obligă primarul (ca entitate investită de lege cu soluționarea notificării) să emită dispoziție administrativă.

51. Este de necontestat că, potrivit dispozițiilor legale redată în preambulul prezentei decizii, prefectul exercită controlul asupra actelor administrative emise de autoritățile administrației publice locale, în înțelesul prevederilor art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004.

52. În economia Legii nr. 165/2013, însă, prefectul exercită controlul de legalitate asupra dispozițiilor autorităților administrației publice locale emise în temeiul Legii nr. 10/2001.

53. Controlul de legalitate al prefectului are semnificația verificării conformității actelor administrației publice locale cu dreptul obiectiv.

54. Controlul exercitat de prefect cuprinde însă două componente, și anume: pe de o parte, emiterea unui aviz de legalitate asupra actului administrativ și, pe de altă parte, când actul este considerat nelegal și nu este revocat de emitent, prefectul poate ataca direct actul în fața instanței de contencios administrativ competente (tutela administrativă).

55. Prin hotărârile judecătorești contradictorii anexate sesizării s-a reținut existența a două situații distincte:

— emiterea dispoziției potrivit Legii nr. 10/2001 în faza administrativă;

— emiterea aceleiași dispoziții ca urmare a punerii în executare a unei hotărâri judecătorești definitive.

56. Numai cea de-a doua ipoteză privește sesizarea de față, iar în cuprinsul acesteia s-au născut cele două orientări jurisprudențiale.

57. Completurile care consideră întemeiată opinia exercitării controlului de legalitate de către prefect stabilesc totuși această obligație în mod nuanțat.

58. Astfel, deși prefectul are obligația să exercite controlul de legalitate, acesta nu mai poate analiza calitatea de persoană îndreptățită, dreptul de proprietate sau măsurile reparatorii acordate, ci doar poate verifica alte aspecte.

Aceste alte aspecte au fost identificate în hotărârile judecătorești anexate și ele privesc:

— respectarea celorlalte dispoziții ale art. 21 din Legea nr. 165/2013;

— înaintarea dosarului către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor;

— conformitatea dispoziției cu hotărârea judecătorească.

59. Dimpotrivă, cealaltă opinie susține, în esență, faptul că instanța de judecată a efectuat deja controlul de legalitate, iar dispoziția emisă de primar reprezintă un act de executare a hotărârii judecătorești, or controlul exercitat de prefect este

conceput de legiuitor numai pentru faza administrativă a procedurii.

60. Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că este corectă această ultimă orientare jurisprudențială.

61. Prevederile art. 21 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 arată care este procedura de urmat în vederea acordării de măsuri reparatorii pentru imobilele care nu pot fi restituite în natură.

62. Entitățile investite de lege transmit Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor deciziile care conțin propunerea de acordare a măsurilor reparatorii împreună cu întreaga documentație, după exercitarea controlului de legalitate de către prefect, potrivit art. 21 alin. (3) din lege.

63. În această situație, prefectul poate introduce și acțiune directă la instanța de contencios administrativ competentă, potrivit art. 11 alin. (1) și (2) din Legea nr. 554/2004.

64. Art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 dă dreptul persoanelor îndreptățite, în situația în care decizia nu este emisă în termenele prevăzute de lege, să se adreseze instanței de judecată, care, în conformitate cu art. 35 alin. (3), se pronunță asupra fondului notificării, asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune acordarea de măsuri reparatorii, în condițiile legii.

65. Este de remarcat că dispozițiile legale ce impun exercitarea controlului de către prefect conferă acestuia competența de a efectua controlul sub toate aspectele.

66. Nu există nicio prevedere legală care să limiteze controlul de legalitate numai la unele aspecte colaterale din cuprinsul actului administrativ sau, dimpotrivă, să îl extindă în sensul de a se verifica punerea în executare a unei hotărâri judecătorești.

67. De asemenea, se observă că, în afară de dispozițiile art. 21 alin. (1)–(3) din Legea nr. 165/2013, în cuprinsul art. 21 nu mai există alte referiri la obligațiile avute de entitățile investite în cadrul procedurii, astfel încât prefectul nu poate efectua controlul de legalitate asupra „respectării celorlalte dispoziții ale art. 21”, cum se susține în opinia contrară.

68. Prin urmare, este întemeiată interpretarea conform căreia prevederile art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 sunt aplicabile numai în situația în care notificarea a fost soluționată prin dispoziția emisă de primar, în faza administrativă a procedurii.

69. În sens contrar, dacă s-ar admite cealaltă opinie, un nou control de legalitate efectuat de către prefect ar fi excesiv și ar prelungi în mod inutil termenul de soluționare a notificării.

70. Când pronunță hotărârea judecătorească, instanța competentă se substituie în atribuțiile entității notificate și statuează asupra fondului pretenției de acordare a măsurilor reparatorii.

71. Un alt argument în favoarea opiniei potrivit căreia prefectul nu mai poate exercita controlul de legalitate în situația analizată este și acela potrivit căruia legalitatea unei hotărâri judecătorești este verificată doar prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege, astfel că un aviz de legalitate din partea unui organ al administrației publice ar echivala cu o veritabilă cale de atac împotriva hotărârii judecătorești.

72. Dispoziția entității notificate care se emite în executarea hotărârii judecătorești, la rândul său, nu poate face obiect al controlului de legalitate din partea prefectului și aceasta deoarece cea dispoziție nu a fost întocmită în baza unei evaluări proprii a autorității administrative notificate potrivit Legii nr. 10/2001, ci reprezintă numai formalitatea de executare benevolă prin care se dă eficiență statutarilor făcute de instanța judecătorească cu privire la drepturile ce fac obiect al propunerii de acordare a măsurilor reparatorii.

73. Dacă s-ar accepta opinia contrară și s-ar da prevalență dreptului prefectului de a exercita controlul de legalitate asupra unei dispoziții emise în condițiile analizate, aceasta ar conduce, în mod cert, la afectarea principiului stabilității și securității

raporturilor juridice din perspectiva dreptului la un proces echitabil în fața instanței.

74. În plus, în susținerea punctului de vedere exprimat poate fi menționată și Decizia Curții Constituționale nr. 686/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 27 ianuarie 2015 (a se vedea, în acest sens, paragraful 21).

75. Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 și a decis că aceste prevederi sunt constituționale în măsura în care nu se aplică deciziilor/dispozițiilor entităților investite cu soluționarea notificărilor emise în executarea unor hotărâri judecătorești prin care instanțele s-au pronunțat irevocabil/definitiv asupra calității de persoane îndreptățite și asupra întinderii dreptului de proprietate.

76. Potrivit dispozițiilor art. 17 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013, Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor validează/invalidază în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii.

77. Art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 dă dreptul Secretariatului Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor să verifice dosarele din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii, scop în care poate solicita documente în completare entităților investite de lege, titularilor dosarelor și oricăror altor instituții care ar putea deține documente relevante, urmând ca, ulterior verificării, să valideze/invalideze decizia entității investite de lege.

78. Argumentându-și soluția, Curtea Constituțională a reamintit jurisprudența sa anterioară, respectiv deciziile nr. 127 din 27 martie 2003, nr. 404 din 10 aprilie 2008 și nr. 972 din 21 noiembrie 2012, prin care deja s-a arătat că nicio autoritate a administrației publice nu poate controla, anula ori modifica o hotărâre a unei instanțe judecătorești, aceasta echivalând cu transformarea autorității în putere judecătorească, concurentă cu instanțele judecătorești în ceea ce privește îndeplinirea justiției.

79. S-a mai reiterat și faptul că unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, ce transpare din hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele *Androne împotriva României*, paragraful 44; *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99.

80. În același sens se consideră că nicio altă autoritate a administrației publice, în speță, prefectul, nu poate cenzura

dispoziția emisă de entitatea investită conform Legii nr. 10/2001, ca urmare a punerii în executare a unei hotărâri judecătorești definitive, printr-un control de legalitate ulterior celui realizat de instanța de judecată.

81. Cât privește posibilitatea exercitării controlului de legalitate al prefectului asupra „celorlalte dispoziții ale art. 21 din Legea nr. 165/2013”, este contrazisă, în primul rând, de instituția juridică ce reglementează controlul de legalitate, care nu conține și nu poate conține limitări sau extinderi ale acestuia, cum deja s-a afirmat în cuprinsul raportului, și, pe de altă parte, lecturându-se conținutul prevederilor art. 21 din lege, se observă că celelalte dispoziții se referă la verificarea imposibilității atribuirii în compensare totală sau parțială a unor alte imobile/servicii/bunuri disponibile și deținute de entitate sau la verificarea epuizării suprafețelor de teren agricol afectate restituirii în natură, identificate la nivel local, aspecte ce nu privesc ipoteza analizată.

82. Cu privire la documente, situația juridică a imobilului și imposibilitatea restituirii în natură, instanța de judecată s-a pronunțat prin hotărâre judecătorească, iar prefectul nu mai poate efectua un nou control de legalitate.

83. În ipoteza în care însăși hotărârea judecătorească pronunțată conține erori, neclarități etc., sunt aplicabile exclusiv dispozițiile din Codul de procedură civilă privitoare la îndreptarea erorilor materiale, completarea sau lămurirea hotărârii, revizuire, contestație în anulare, contestație la executare.

84. Dacă însăși dispoziția emisă în baza hotărârii judecătorești conține astfel de erori, de asemenea, există remediile unei îndreptări administrative sau, dacă nu s-a respectat hotărârea judecătorească, partea interesată poate recurge la justiție fie prin formularea unei contestații la executare propriu-zise, fie prin formularea unei contestații la titlu, astfel că temerea existenței unei greșeli în cuprinsul actului administrativ poate fi înlăturată prin utilizarea unor forme de procedură prevăzute de lege, și nu printr-un supracontrol administrativ în afara dispozițiilor legale.

85. Față de acestea, pentru soluționarea unitară a problemei de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii, în situația în care instanța de judecată a soluționat fondul notificării în conformitate cu prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, se impune ca entitatea notificată să fie obligată să înainteze dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 517 cu referire la art. 514 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel București și, în consecință, stabilește că: În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, entitatea notificată va înainta dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 20 mai 2019.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Ileana Peligrad

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 22
din 20 mai 2019

Dosar nr. 129/1/2019

Laura-Mihaela Ivanovici — președintele Secției I civile —
președintele completului
Elena Carmen Popoiag — judecător la Secția I civilă
Mihaela Tăbârcă — judecător la Secția I civilă
Eugenia Pușcașiu — judecător la Secția I civilă
Lavinia Curelea — judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș — judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu — judecător la Secția I civilă
Mihaela Paraschiv — judecător la Secția I civilă
Alina Iuliana Țuca — judecător la Secția I civilă

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 129/1/2019 a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (6) din Codul de procedură civilă raportat la art. XIX din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, și ale art. 274 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (*Regulamentul*).

Ședința este prezidată de doamna judecător Laura-Mihaela Ivanovici, președintele Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 276 din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Tribunalul Gorj — Secția I civilă, în Dosarul nr. 9.804/318/2014*, pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 169/1997), privind cerințele concrete în care poate fi solicitat și obținut prețul actualizat al unui teren vândut în baza unui titlu constatat nul ulterior vânzării, prin explicitarea sintagmelor „vânzări succesive ale terenurilor” și „prețul actualizat”.*

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar s-a depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, ce a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă; părțile nu au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Tribunalul Gorj — Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din 22 noiembrie 2018, în Dosarul nr. 9.804/318/2014*, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și

Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată.

2. Sesizarea a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 14 ianuarie 2019, cu nr. 129/1/2019, termenul pentru soluționarea dosarului fiind stabilit la 20 mai 2019.

II. Norma de drept intern ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

3. *Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, cu modificările și completările ulterioare*

Art. III. — „(...) (24) În cazul unor înstrăinări succesive ale terenurilor, cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren. (...)”

III. Expunerea succintă a procesului

4. În favoarea reclamanților, în calitate de moștenitori legali ai autorului lor, s-a emis titlul de proprietate nr. xxxxxx din 21 iulie 2011, prin care li s-a reconstituit dreptul de proprietate pentru suprafața de 0,6442 ha teren situat pe raza comunei Bălești. Titlul de proprietate a fost eliberat în baza Sentinței civile nr. xxxx din 16 iulie 2010 pronunțate de Judecătoria Târgu Jiu, rămasă definitivă prin Decizia nr. xxxx din 1 noiembrie 2010 a Tribunalului Gorj — Secția I civilă.

Anterior promovării de către reclamanți a litigiului în care s-a dispus eliberarea titlului de proprietate, autorul părților, în calitate de vânzător, a înstrăinat la data de 3 februarie 1999 către cumpărătoarea X S.R.L. suprafața totală de 7.910 mp, teren situat în tarlău 23, parcelele 922/1, 922/2 și 920, la prețul de 400 lei (4.000.000 ROL), despre care s-a consemnat în contract că a fost achitat de către cumpărătoarea anterior perfectării contractului.

Așa fiind, reclamanții au promovat și o acțiune în revendicare, admisă în parte, prin care a fost obligată părâta X S.R.L. să le lase în deplină proprietate suprafața de teren de 1.440 mp. Sentința pronunțată în această cauză de Judecătoria Târgu Jiu a fost modificată în parte prin Decizia nr. xxx din 1 noiembrie 2016 a Tribunalului Gorj — Secția I civilă, în sensul că s-a respins capătul de cerere privind revendicarea terenului de 1.440 mp deținut de părâta X S.R.L. Instanța de recurs a reținut că, în apărarea principiului securității raporturilor juridice, dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 prevăd că cel care a vândut terenul pe baza unui titlu constatat nul este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren, astfel că aceste dispoziții conduc la concluzia că legea protejează cumpărătorul de bună-credință, actul său de proprietate rămânând valabil, în schimb vânzătorul este ținut la plata către adevăratul proprietar a prețului obținut din vânzare, actualizat.

Întemeindu-se pe această hotărâre judecătorească, reclamanții au promovat acțiunea de față, prin care au solicitat obligarea părților, în solidar, la plata de despăgubiri reprezentând prețul de circulație al terenului înstrăinat.

5. Prin Sentința nr. xxxx din 13 aprilie 2018, Judecătoria Târgu Jiu — Secția civilă a admis în parte acțiunea și a obligat părții, în calitate de moștenitori ai autorului lor, care a vândut

terenul, să plătească reclamanților suma de 28.000 lei reprezentând prețul de circulație al terenului de 1.440 mp.

6. Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că reclamanții au obținut câștig de cauză, în sensul constatării nulității absolute a titlului de proprietate emis în favoarea autorului pârâților, însă nu au mai putut intra în posesia terenului înstrăinat, ca urmare a reținerii de către instanțe a bunei-credințe a cumpărătorului, X S.R.L. Legiuitorul a înțeles să reglementeze această situație prin art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, astfel că, în această ipoteză, adevăratul proprietar trebuie să primească echivalentul valoric, adică prețul de circulație al terenului de care a fost lipsit ca urmare a tranzacției de vânzare-cumpărare, tranzacție încheiată anterior constatării nulității absolute a titlului persoanei neîndreptățite la reconstituire.

Instanța a reținut că, în succesiunea modificărilor suferite de legile de retrocedare a bunurilor imobile având destinația de terenuri, legiuitorul a urmărit primirea unei reparații echitabile de către fostul proprietar căruia i s-a preluat abuziv terenul, fie prin retrocedarea acestuia în natură, fie prin retrocedarea pe un alt amplasament acceptat de fostul proprietar, fie prin acordarea de despăgubiri ce urmau să fie suportate de către stat prin intermediul Fondului Proprietatea.

Or, din moment ce statul îl despăgubește pe fostul proprietar căruia nu i se mai poate restitui terenul în natură, sub formă de despăgubiri, care nu sunt calculate în raport cu indicele de inflație, ci după niște criterii stabilite de legiuitor, pentru acordarea unei reparații echitabile, prin analogie, și un terț care are calitatea de particular, în temeiul aceleiași legi de reparație, ar trebui, în opinia instanței, să îl despăgubească pe fostul proprietar deposedat de bunul său, ca urmare a înstrăinării terenului de către terț, tot în raport cu prețul de circulație.

Instanța de judecată a apreciat că este incidentă una dintre regulile de interpretare logică a normelor de drept, respectiv argumentul de analogie, care exprimă ideea că, unde este aceeași rațiune a legii, acolo trebuie aplicată aceeași soluție. Potrivit acestui argument, regula de drept prevăzută pentru un caz trebuie extinsă și la cazuri asemănătoare, iar acest argument este folosit de judecător pentru soluționarea unor cazuri în care există un hiat legislativ.

Întrucât, potrivit dispozițiilor art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă, acesta va trebui să recurgă la argumentul de analogie, ori de câte ori norma juridică este neclară, precum este cazul în speța dedusă judecătii cu privire la art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, prin raportare la noțiunea de preț actualizat.

7. Împotriva acestei sentințe au declarat apel atât reclamanții, cât și pârâtul.

8. Reclamanții au criticat hotărârea atacată, arătând că în mod greșit instanța de fond a admis în parte cererea și le-a acordat despăgubiri doar pentru terenul în suprafață de 1.440 mp, respingând cererea cu privire la acordarea de despăgubiri civile reprezentând contravaloarea prețului actualizat al terenului în suprafață de 1.415 mp; reclamanții au susținut că sunt îndreptățiti să primească despăgubiri și pentru terenul în suprafață de 1.415 mp, dat fiind că ambele terenuri, conform considerentelor hotărârilor judecătorești pronunțate în procesul de revendicare, au aceeași situație juridică.

9. Pârâtul a susținut că în mod greșit instanța de fond a apreciat că în cauza de față sunt aplicabile dispozițiile art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, deoarece vânzarea terenului s-a realizat în baza unui certificat de moștenitor, iar nu în baza unui titlu de proprietate constatat nul ulterior, iar în cauză nu este vorba despre vânzări succesive, ci despre o singură vânzare,

către X. S.R.L. De asemenea, instanța de fond a interpretat și aplicat greșit sintagma „preț actualizat”, care, în opinia apelantului-pârât, trebuie, înțeleasă ca fiind preț încasat în baza contractului de vânzare-cumpărare, actualizat cu indicii de inflație.

10. În ședința publică din 25 octombrie 2018, apelantul-pârât, prin apărător, a solicitat sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în procedura prevăzută de art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă, pentru a se stabili dacă dispozițiile art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997 sunt aplicabile în cauza de față și, în caz afirmativ, să se stabilească ce înseamnă „preț actualizat”.

11. În ședința publică din 22 noiembrie 2018, sesizarea a fost considerată admisibilă și, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă, s-a dispus suspendarea judecătii.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării, care susțin admisibilitatea procedurii

12. Prin Încheierea pronunțată la 22 noiembrie 2018, Tribunalul Gorj — Secția I civilă a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru următoarele considerente:

— asupra problemei invocate în speță instanța supremă nu a statuat, iar aceasta nu face obiectul unui recurs în interesul legii;

— chestiunea de drept menționată a fost invocată în faza apelului, constatându-se că litigiul de față se soluționează în ultimă instanță în apel, drept care și această cerință este îndeplinită;

— în actuala formă a textului art. 519 din Codul de procedură civilă, condiția de admisibilitate privește o chestiune de drept cu elemente de noutate, fără a impune necesitatea existenței unei/unor hotărâri judecătorești, și, având în vedere că instanța supremă nu a mai statuat asupra ei și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, chestiunea de drept invocată prezintă caracter de noutate;

— analizând comparativ opiniile contradictorii ale părților cu privire la această chestiune, se constată că poate comporta interpretări și că are legătură determinantă în dezlegarea pe fond a cauzei.

V. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

13. În opinia apelantului-pârât, care a formulat cererea de sesizare a instanței supreme, textul de lege în cauză, pentru a fi invocat în promovarea unei astfel de acțiuni, impune cerința realizării unor vânzări succesive a unui teren sau a terenurilor înscrise în titluri de proprietate constatate nule ulterior, iar când se realizează această cerință se dispune de către instanța restituirea prețului actualizat fostului proprietar deposedat.

S-a mai arătat că în speța de față nu a fost efectuată decât o singură vânzare de către autorul pârâților, cu respectarea principiilor *ad validitatem*, *ad solemnitatem*, dar instanța a considerat că au fost efectuate vânzări succesive și a dispus restituirea unei sume cu titlu de despăgubiri civile, fără să explice dacă este prețul actualizat cu indicele de inflație și dobânda legală, din contractul încheiat în baza titlului de proprietate declarat nul ulterior, sau prețul de piață actualizat al terenului ce a făcut obiectul unei astfel de vânzări.

Apelantul-pârât a considerat că modul în care a fost interpretat și aplicat acest text de lege de către instanța de fond este străin de sensul în care a fost adoptat de către legiuitor, cel puțin modul ce se desprinde direct din redarea *ad litteram* a acestuia, apreciind astfel că trebuie să se realizeze o lămurire și o interpretare oficială a celor două chestiuni arătate în prezenta cerere, pentru o justă soluționare a cauzei de față și a altor spețe de acest gen.

14. În opinia apelanților-reclamanți, modul de interpretare propus de apelantul-pârât este în dezacord cu regulile generale

referitoare la interpretarea normelor juridice și este în măsură să creeze un vid legislativ, motiv pentru care normele de drept nu trebuie văzute doar prin prisma înțelesului literal al termenilor, ci lămurirea sensului unei norme juridice trebuie să se facă pe baza legilor logicii și a sistemului de argumentare pe care se sprijină. Norma de drept este unanim văzută de instanțele judecătorești, în sensul că, indiferent de câte înstrăinări au avut loc de la data obținerii titlului constatat nul și până la data la care fostului proprietar rămas fără teren i-a fost reconstituit dreptul de proprietate, cel care este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren este numai cel care a vândut terenul în baza titlului constatat nul, și nu terțul sau terții subdobânditori ai vânzării sau vânzărilor succesive. Apelantul-pârât nu este considerat subdobânditor, ci răspunde în calitate de „având cauză”, fiind succesor cu titlu universal al tatălui său.

De asemenea, prin interpretarea dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 nu se poate ajunge la încălcarea unor norme de drept internațional, astfel că valoarea despăgubirilor trebuie să fie justă și echitabilă. Dacă instanțele judecătorești ar accepta stabilirea unei despăgubiri de 475 lei pentru terenul ce nu mai poate fi restituit în natură, s-ar rupe echilibrul dintre aceasta și valoarea terenului, întrucât acest lucru ar echivala cu lipsa unei despăgubiri. De altfel, restituirea prețului actualizat cu indicele de inflație de către fostul proprietar ar echivala cu o sancțiune pentru acesta, fiind denaturat scopul prevăzut de legiuitor prin adoptarea dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997.

15. După comunicarea raportului, conform dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, părțile nu au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

16. Completul de judecată investit cu soluționarea apelului în Dosarul nr. 9.804/318/2014* nu și-a exprimat opinia asupra problemei de drept, dar a apreciat că toate considerentele expuse de părți, precum și condițiile de admisibilitate reținute de tribunal ca fiind îndeplinite determină necesitatea sesizării instanței supreme, pentru a exprima o opinie cu privire la chestiunea de drept invocată.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

17. **Jurisprudența Curții de Apel Craiova** — curtea de apel din a cărei rază teritorială face parte instanța de trimitere a comunicat punctul de vedere al judecătorilor de la Judecătoria Drobeta-Turnu Severin, potrivit căruia, în raport cu deciziile Curții Constituționale nr. 517 din 29 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 423 din 25 iunie 2007, și nr. 746 din 24 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 569 din 29 iulie 2008, instanța de judecată investită cu soluționarea cererii având ca obiect pretenții sau despăgubiri solicitate de fostul cumpărător/propietar al unui teren, ce a fost deposedat ca urmare a declarării ca nul a titlului de proprietate al vânzătorului, va trebui să acorde acestuia suma prevăzută în contractul de vânzare-cumpărare achitată cu titlu de preț vânzătorului, sumă ce va fi actualizată cu rata indicilor de inflație calculați de la data achitării și până la data restituirii efective.

18. Jurisprudența celorlalte instanțe din țară

Curtea de Apel Bacău a transmis punctul de vedere al magistraților din cadrul Judecătoriei Onești, potrivit căruia sintagma „vânzări succesive” se interpretează în sensul că poate fi și o singură vânzare, iar în ceea ce privește sintagma „preț actualizat” s-a apreciat că aceasta vizează prețul de circulație, iar nu prețul actualizat cu indicele de inflație, dat fiind faptul că dispozițiile art. III, introduse prin Legea nr. 169/1997, ca urmare a modificării Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 18/1991), sancționează cu nulitatea absolută actele emise

cu încălcarea dispozițiilor fondului funciar, nulitate care operează cu efect retroactiv, astfel că persoana îndreptățită primește, ca efect al constatării nulității absolute, terenul reconstituit sau constituit în mod nelegal în favoarea altor persoane.

Judecătoria Moinești opinează că trebuie să existe cel puțin două vânzări ale imobilului în litigiu, iar prețul să fie cel de piață, actualizat al terenului.

Curtea de Apel Brașov a comunicat opinia potrivit căreia sintagma „preț actualizat” din cuprinsul textului de lege vizat de sesizare este similară cu cea folosită de legiuitor în art. 50 alin. (2) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 10/2001), în legătură cu care practica a stabilit că este vorba despre preț actualizat cu indicele de inflație. La fel, potrivit art. 50 alin. (2¹) din același act normativ, atunci când legiuitorul a intenționat să acorde un preț mai mare decât cel actualizat, a făcut referire la „prețul de piață”. În consecință, în accepțiunea textului de lege indicat, prin sintagma „vânzări succesive” sunt vizate acte de dispoziție succesive, iar prin „preț actualizat” se poate înțelege prețul din contractul anulat, actualizat cu indicele de inflație, indiferent de buna sau rea credință a cumpărătorului, în lipsa unei prevederi exprese în acest sens.

Opinia majoritară a magistraților Judecătoriei Brașov este că prin sintagma „vânzări succesive” se înțelege existența a cel puțin două înstrăinări succesive ale imobilului-teren, iar sintagma „preț actualizat” trebuie interpretată în sensul prețului actualizat cu rata inflației, și nu al prețului de piață al imobilului-teren.

În opinia minoritară, sintagma „vânzări succesive” nu poate fi interpretată literal în sensul că s-ar impune existența a cel puțin două înstrăinări succesive, fiind suficientă și o singură vânzare, textul legal instituind o garanție pentru evicțiune, iar relativ la „preț actualizat”, acesta este reprezentat de prețul de piață al bunului.

Judecătoria Sfântu Gheorghe apreciază că prin „preț actualizat” se înțelege valoarea imobilului de care fostul proprietar ar fi beneficiat la data când ar fi trebuit să i se emită titlu de proprietate, iar prin „vânzări succesive” se înțelege transmiterea dreptului de proprietate asupra terenului de către cel care a beneficiat de imobil în baza unui titlu ulterior anulat, precum și alte vânzări sau moduri de transmitere a dreptului de proprietate ulterioare de către cumpărător sau moștenitor.

Curtea de Apel București a comunicat următoarele:

Magistrații din cadrul Secției a III-a civile și pentru cauze cu minori și de familie a Curții de Apel București au arătat că legiuitorul a statuat, prin norme imperative, că actele de reconstituire și constituire a dreptului de proprietate, emise în condiții ilegale, sunt lovite de nulitate absolută. Efectul nulității absolute, de repunere în situațiile anterioare, deschide posibilitatea celor îndreptățiți să beneficieze de reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor.

În situația în care respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare succesive sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului inițial, potrivit art. III din Legea nr. 169/1997. Însă, în aceste cazuri, dispozițiile legale aplicabile nu trebuie să creeze o stare de instabilitate a raporturilor juridice și să aducă atingere drepturilor câștigate în temeiul legilor menționate anterior, ce au reglementat regimul reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară. Astfel, legiuitorul a instituit o excepție de la regula reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor pe vechile amplasamente, reglementând obligația persoanei care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul de a remite prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren.

De altfel, așa cum a statuat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, opțiunea legiuitorului de a-i prefera pe subdobânditorii înstrăinărilor succesive nu vine în contradicție cu spiritul Legii nr. 18/1991, și anume cu caracterul reparator consacrat de aceasta, întrucât, în situația în care restituirea în natură nu mai poate opera, devin aplicabile dispozițiile referitoare la remiterea prețului actualizat.

În contextul menționat, s-a opinat că ipoteza în discuție are în vedere chiar și o singură acțiune prin care se poate solicita constatarea nulității absolute a vânzării.

La nivelul Secției a IV-a civile a Curții de Apel București, opinia majoritară a fost în sensul că sintagma „vânzări succesive ale terenurilor” din cuprinsul dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 se interpretează în sensul încheierii mai multor contracte de vânzare a aceluiași teren, succesive în timp. Sintagma „preț actualizat” se interpretează în sensul că asupra prețului din contractul de vânzare se aplică indicele de inflație.

Magistrații din cadrul secțiilor a III-a—a V-a civile ale Tribunalului București și judecătorilor din circumscripția acestuia au exprimat un punct de vedere majoritar, în sensul că sintagma „vânzări succesive ale terenurilor” are înțelesul de modalitate de înstrăinare a bunului care a constituit obiect al regimului reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară, prin încheierea unor contracte de vânzare-cumpărare cu particulari, în condițiile dreptului comun.

Prin Decizia nr. 746 din 24 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 569 din 29 iulie 2008, Curtea Constituțională, pronunțându-se asupra constituționalității dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, a statuat că „... în situația în care respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare succesive sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului inițial, potrivit art. III din Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991. Însă, în aceste cazuri, dispozițiile legale aplicabile nu trebuie să creeze o stare de instabilitate a raporturilor juridice și să aducă atingere drepturilor câștigate în temeiul legilor menționate anterior, ce au reglementat regimul reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară. Astfel, legiuitorul a instituit o excepție de la regula reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor pe vechile amplasamente, reglementând obligația persoanei care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul de a remite prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren”.

Curtea Constituțională a reținut că este de competența instanțelor judecătorești să constate, în funcție de probele administrate în cauză, buna sau reaua-credință a celui care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul sau a subdobânditorului terenului și, după caz, să facă aplicarea dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 sau a celor care constituie dreptul comun în materia cauzei contractelor civile, respectiv art. 966—968 din Codul civil.

Din interpretarea sistematică a acestor dispoziții legale rezultă că prin desființarea contractului de vânzare-cumpărare, ca o consecință a admiterii acțiunii în nulitate și admiterii unei acțiuni în revendicare, în toate cazurile în care cumpărătorii au fost evinși, aceștia sunt îndreptățiți la restituirea de către vânzător a prețului actualizat.

Se apreciază că Decizia nr. 33 din 9 iunie 2008, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite, nu are incidență în aceste cazuri, aceasta propunându-și să rezolve în mod unitar problematica generată de introducerea acțiunilor în revendicare întemeiate pe dispozițiile dreptului comun, având ca obiect imobilele preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, care fac obiectul de reglementare

al Legii nr. 10/2001 și care au fost formulate după intrarea în vigoare a acesteia.

Prin urmare, în cazul revendicării terenurilor care au constituit obiect al Legii nr. 18/1991, cel ce a dobândit de la un *non dominus*, chiar cu bună-credință, nu va fi preferat celui ce prezintă un titlu valabil de proprietate asupra bunului, sub argumentul că este titularul unui bun.

Sintagma „preț actualizat” are înțelesul de calcul de actualizare a prețului din contract, prin luarea în considerare a indicilor de actualizare, ca urmare a devalorizării monetare.

La nivelul Judecătoriei Oltenița, punctul de vedere exprimat a fost în sensul că textul de lege la care se face referire, pentru a fi invocat în promovarea unei astfel de acțiuni, impune cerința realizării unor vânzări succesive ale unui teren sau ale terenurilor înscrise în titluri de proprietate constatate nule ulterior, iar când se realizează această cerință se dispune de instanță restituirea unei sume cu titlu de despăgubiri civile, reprezentând prețul de piață actualizat al terenului ce a făcut obiectul unei astfel de vânzări.

La nivelul Tribunalului Ialomița și al instanțelor arondate acestuia, opinia a fost în sensul că, potrivit textului de lege, în cazul unor înstrăinări succesive, respectiv în cazul încheierii unor acte juridice prin care se transmite dreptul de proprietate cu orice titlu (vânzări succesive; acte de donație succesive sau orice alte acte de înstrăinare cu titlu oneros/gratuit), cel care a înstrăinat terenul în baza unui titlu de proprietate constatat nul este obligat să restituie fostului proprietar rămas fără teren prețul de piață (de circulație) al terenului, stabilit la momentul la care se dispune plata acestui preț.

Referitor la sintagma „preț actualizat”, s-a apreciat că adevăratul proprietar al terenului ce nu mai poate fi restituit în natură trebuie să primească o reparație dreaptă, efectivă și echitabilă pentru respectivul teren.

În cadrul Tribunalului Ilfov s-a apreciat că normele invocate trebuie interpretate în sensul că prin sintagma „vânzări succesive” legiuitorul a avut în vedere mai multe transmiteri ale dreptului de proprietate, iar nu una singură, în sprijinul acestei opinii făcându-se trimitere la interpretarea gramaticală a textului.

De asemenea, s-a arătat că prin sintagma „preț actualizat” trebuie înțeles prețul actualizat cu indicele de inflație, iar nu valoarea de circulație a bunului. Dacă legiuitorul ar fi vrut să acorde prețul de piață, ar fi menționat expres acest aspect, astfel cum a reglementat în alte acte normative, exemplificând cu art. 50 alin. (21) din Legea nr. 10/2001. Însă, menționând prețul actualizat, acesta este cel primit de vânzător, cu actualizarea prin indicele de inflație, așa cum s-a mai prevăzut și în alte norme, cum ar fi art. 50 alin. (2) din Legea nr. 10/2001.

Opinia majoritară conturată la nivelul Judecătoriei Buftea a fost în sensul că dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 vizează situația în care titlurile de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare succesive sau în alt mod care implică transmiterea dreptului de proprietate. Legiuitorul a instituit o excepție de la regula reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor pe vechile amplasamente și a reglementat obligația persoanei care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul de a remite prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren. Astfel, în situația în care restituirea în natură nu mai poate opera, devin aplicabile dispozițiile referitoare la remiterea prețului actualizat. Prin urmare, persoana îndreptățită trebuie să primească echivalentul valoric, respectiv prețul de circulație al bunului, legiuitorul urmărind o reparație efectivă și echitabilă a fostului proprietar căruia i s-a preluat abuziv bunul.

La nivelul Judecătoriei Giurgiu, în unanimitate, s-a opinat că prin expresia „vânzări succesive ale terenurilor” se înțelege îndeplinirea condiției existenței a cel puțin unei singure vânzări asupra aceluiași teren, în timp ce sintagma „preț actualizat”

trebuie interpretată prin raportare la valoarea de circulație a bunului, de la data dispunerii plății prețului terenului, actualizată cu dobânda legală.

De asemenea, s-a susținut că, examinând dispozițiile art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, se poate aprecia că acestea instituie în sarcina celui care a dobândit terenul pe baza unui titlu de proprietate constatată nul și l-a revândut ulterior obligația de remitere a prețului la valoarea de circulație a bunului înstrăinat în raport cu momentul restituirii, și nicidecum obligația de plată a prețului nominal stipulat în convenția de vânzare încheiată între beneficiarul titlului de proprietate lovit de nulitate și subdobânditorul terenului. Totodată, acest preț va fi actualizat cu dobânda legală, în temeiul principiului reparării integrale a prejudiciului suferit.

La nivelul Judecătoriei Bolintin-Vale s-a arătat că, potrivit art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, în cazul unor înstrăinări succesive ale terenurilor, cel care a vândut în baza unui titlu constatată nul este obligat să restituie prețul actualizat fostului proprietar.

Sintagma „preț actualizat” trebuie interpretată ca fiind preț obținut efectiv pentru teren conform actului de vânzare-cumpărare, care se actualizează cu rata inflației. S-a apreciat că nu trebuie interpretat în sensul de „valoare de circulație actuală” a terenului, având în vedere că în titlul de lege nu regăsim această formulă, iar legea este de strictă interpretare.

Din speța prezentată se înțelege și că vânzătorul și cumpărătorul au fost de bună-credință, prin urmare niciunul dintre aceștia nu trebuie sancționat în vreun fel. Vânzătorul a primit o sumă de bani, ca preț al vânzării, pe care urmează să o restituie întocmai (adăugându-se la aceasta o sumă reprezentând actualizarea cu indicii de inflație).

Referitor la sintagma „vânzări succesive ale terenurilor” s-a apreciat că aceasta implică cel puțin două vânzări. O singură vânzare nu se circumscrie cerințelor textului de lege invocat în condițiile interpretării logico-gramaticale a textului.

Punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției civile a Tribunalului Teleorman a fost că, indiferent câte înstrăinări au avut loc de la data obținerii titlului constatată nul și până la data la care fostului proprietar rămas fără teren i-a fost reconstituit dreptul de proprietate, cel care este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar este numai cel care a vândut terenul în baza titlului constatată nul, și nu terțul sau terții dobânditori ai vânzării sau vânzărilor succesive.

Dispozițiile art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997 conduc la concluzia că legea protejează cumpărătorul de bună-credință, actul său de proprietate rămânând valabil, în schimb, vânzătorul este ținut la plata către adevăratul proprietar a prețului obținut din vânzare, actualizat.

La nivelul Judecătoriei Alexandria s-a apreciat că sintagma „vânzări succesive ale terenurilor” trebuie interpretată în sensul în care suntem în prezența a două sau mai multe vânzări ale aceluiași teren, iar sintagma „preț actualizat” ce trebuie restituit fostului proprietar trebuie interpretată în sensul în care privește prețul obținut de vânzătorul inițial actualizat cu indicele de inflație.

Judecătorii din cadrul judecătoriilor Roșiori de Vede, Turnu Măgurele și Zimnicea au susținut că, în interpretarea dispozițiilor art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, prin „vânzări succesive ale terenurilor” se înțelege transmiterea dreptului de proprietate prin acte autentice, iar prin „preț actualizat” se înțelege prețul de circulație la data constatării nulității titlului.

Punctul de vedere exprimat de judecătorii Judecătoriei Videle a fost că prin „vânzări succesive ale terenurilor” se înțelege orice vânzare având la bază titlul de proprietate constatată nul ulterior, iar prin „preț actualizat” se înțelege prețul actualizat cu indicele de inflație.

Curtea de Apel Cluj a transmis opinia judecătorilor Secției civile a Tribunalului Cluj, potrivit căreia sintagma „vânzări

succesive” ar trebui interpretată în sensul că terenul a format obiectul mai multor vânzări, cu toate că o asemenea soluție ar prezenta inconvenientul că, în ipoteza unei singure vânzări, fostul proprietar nu ar fi despăgubit. În ce privește sintagma „preț actualizat”, s-a concluzionat că se va acorda suma reprezentând prețul vânzării actualizat până la momentul solicitării de către fostul proprietar.

Opinia Judecătoriei Baia Mare este că prin sintagma „vânzări succesive” se înțelege că acela care a vândut primul un teren, iar vânzarea a fost ulterior constatată nulă de către instanța de judecată, este cel care trebuie să restituie prețul adevăratului proprietar. Vânzătorul ulterior va remite prețul încasat vânzătorului inițial. Prețul actualizat presupune prețul de circulație al terenului de la data pronunțării hotărârii, determinat prin expertiză tehnică de specialitate.

Curtea de Apel Constanța a transmis opinia judecătorilor Tribunalului Tulcea, care au apreciat că sintagma „înstrăinări succesive” se interpretează în sensul că trebuie să existe cel puțin o înstrăinare a bunului imobil printr-un contract de vânzare-cumpărare, textul făcând vorbire, în mod expres, despre „ce/care a vândut terenul”. Sintagma „preț actualizat” se interpretează în sensul că prețul restituit este cel cu care terenul a fost vândut, actualizat cu indicele de inflație, nu prețul de piață al bunului imobil.

Aceeași opinie a fost comunicată și de Judecătoria Tulcea, care a adăugat că, în ceea ce privește prețul actualizat, statului îi revine obligația de a complini suma convenită cu titlu de despăgubiri până la concurența valorii reale actuale a terenului, în condițiile aplicării procedurii prevăzute de legea de reparație. Adevăratul proprietar are posibilitatea de a investi instanțele cu o cerere privind constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare pentru preț simulat în fraudă legii, pentru repararea integrală a prejudiciului suferit, în temeiul dispozițiilor dreptului comun în materia contractelor civile.

Curtea de Apel Galați a comunicat opinia judecătorilor Secției I civile, potrivit căreia sintagma „vânzări succesive” semnifică transferul în timp al dreptului de proprietate din patrimoniul unei persoane în patrimoniul altei/altor persoane, iar sintagma „preț actualizat” semnifică valoarea reală a prețului vânzării plătit de cumpărător, actualizat cu rata inflației.

Curtea de Apel Iași a comunicat opinia judecătorilor Secției civile a Judecătoriei Iași, potrivit căreia sintagma „vânzări succesive” se interpretează în sensul existenței a minimum două vânzări, deci terenul se află la al treilea proprietar, incluzând și pe deținătorul titlului de proprietate constatată nul. Cât privește sintagma „preț actualizat”, s-a apreciat că legiuitorul a fost preocupat de asigurarea unui echilibru între interesul general al desființării unui act translativ de proprietate afectat de motive de nulitate absolută și interesul particular al subdobânditorului bunului respectiv, instituind posibilitatea restituirii prețului plătit pentru bunul dobândit de la un neproprietar. Această sintagmă corespunde standardului de protecție instituit prin art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și dezvoltat în jurisprudența instanței de contencios european al drepturilor omului, potrivit căruia o persoană lipsită de proprietate trebuie, în principiu, să obțină despăgubiri rezonabile raportate la valoarea bunului, chiar dacă obiectivele legitime de interes public pot acționa pentru a rambursa mai puțin decât valoarea de piață. Așadar, sintagma „preț actualizat” înseamnă valoarea actuală de circulație a imobilului, sistemul de actualizare prin raportare la indicele de inflație nefiind unul echitabil.

Judecătoria Pașcani a comunicat opinia potrivit căreia noțiunea de „vânzări succesive” se referă la toate acele acte juridice de transmitere a dreptului de proprietate asupra terenului înscris în titlul constatată nul, restul vânzărilor (dacă

există mai multe înstrăinări succesive) fiind apreciați de legiuitor ca fiind de bună-credință. Noțiunea de „preț actualizat” se referă la faptul că primul vânzător remite fostului proprietar — persoană îndreptățită la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenului din titlul de proprietate constatat nul — prețul terenului la valoarea de circulație de la momentul solicitării prețului.

Tribunalul Vaslui opinează că, deși dispozițiile legale incidente fac referire la vânzări succesive ale terenurilor, din perspectiva posibilității adevăratului proprietar rămas fără teren de a fi despăgubit interesează doar prima operațiune de vânzare a terenului, de către cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul, acesta fiind persoana împotriva căreia se va îndrepta acțiunea în despăgubire. Cât privește sintagma „preț actualizat”, instanța trebuie să dea eficiență normei juridice, neavând posibilitatea aplicării instituției răspunderii civile delictuale în vederea reparării integrale a prejudiciului. Prevederile legale se referă strict la prețul actualizat încasat de cel care a vândut terenul dobândit în baza unui titlu de proprietate declarat nul. Prin această prevedere legiuitorul a căutat să protejeze și înstrăinătorul de situația de a suporta la final o pierdere mai mare decât beneficiul efectiv realizat.

Curtea de Apel Pitești a comunicat punctul de vedere al judecătorilor Tribunalului Argeș, care au apreciat că prin „vânzări succesive”, în accepțiunea art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, trebuie avută în vedere ipoteza în care terenul cu privire la care s-a constat nulitatea titlului de proprietate făcuse, anterior constatării nulității, obiectul a cel puțin două contracte de vânzare-cumpărare, iar prin sintagma „preț actualizat” se înțelege prețul prevăzut în contractul de vânzare-cumpărare actualizat cu indicele de inflație, pe care l-a plătit proprietarul deposedat, respectiv cumpărătorul din contractul de vânzare-cumpărare.

Curtea de Apel Ploiești a comunicat opinia judecătorilor Tribunalului Buzău — Secția I civilă și ai Judecătorei Buzău, potrivit căreia prin „vânzări succesive ale terenurilor” se înțelege situația în care același teren a făcut obiectul mai multor contracte de vânzare-cumpărare succesiv, fiind transmis de la un autor la altul. În ceea ce privește sintagma „preț actualizat” de restituit fostului proprietar deposedat, Judecătoria Buzău apreciază că este vorba despre prețul actualizat cu indicele de inflație, potrivit prevederilor legale.

Curtea de Apel Suceava a comunicat o opinie de principiu conturată la nivelul instanțelor de fond, în sensul că sintagma „vânzări succesive” se referă la două situații ipotetice: a) titularul din titlul de proprietate vinde succesiv mai multor persoane același teren sau parcele diferite; b) după un prim transfer al dreptului de proprietate de la titularul beneficiar al reconstituirii, dobânditorul vinde, la rândul său, unui terț și așa mai departe. În ce privește sintagma „preț actualizat”, s-au conturat două opinii. Într-o primă opinie, actualizarea prețului plătit urmează a se face printr-o expertiză.

19. Celelalte curți de apel nu au identificat practică judiciară în materie și nici nu au exprimat opinii teoretice asupra problemei de drept.

20. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

21. Din verificările efectuate rezultă că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat, în repetate rânduri, asupra constituționalității dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, a căror interpretare se solicită.

22. Astfel, prin Decizia nr. 743 din 20 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din

23 noiembrie 2012, examinând excepția invocată, Curtea a constatat că s-a mai pronunțat asupra unor critici similare, în acest sens fiind, de exemplu, Decizia nr. 517 din 29 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 423 din 25 iunie 2007, sau Decizia nr. 746 din 24 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 569 din 29 iulie 2008, prin care a statuat că prevederile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 nu contravin normelor constituționale invocate.

Curtea a reținut că prin prevederile de lege criticate „legiuitorul nu a adus atingere drepturilor câștigate în mod legal, ci a statuat, prin norme imperative, că actele de reconstituire și constituire a dreptului de proprietate, emise în condiții ilegale, sunt lovite de nulitate absolută. Efectul nulității absolute de repunere în situațiile anterioare deschide posibilitatea celor îndreptățiți să beneficieze de reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor. [...] în situația în care respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare succesive sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului inițial, potrivit art. III din Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1990.

Însă, în aceste cazuri, dispozițiile legale aplicabile nu trebuie să creeze o stare de instabilitate a raporturilor juridice și să aducă atingere drepturilor câștigate în temeiul legilor menționate anterior, ce au reglementat regimul reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară. De aceea, legiuitorul a instituit o excepție de la regula reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor pe vechile amplasamente, reglementând obligația persoanei care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul de a remite prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren.

De altfel, opțiunea legiuitorului de a-i prefera pe subdobânditorii de bună-credință ai înstrăinărilor succesive nu vine în contradicție cu spiritul Legii nr. 18/1991, și anume cu caracterul reparator consacrat de aceasta, întrucât, în situația în care restituirea în natură nu mai poate opera, devin aplicabile dispozițiile referitoare la remiterea prețului actualizat.”

23. De asemenea, prin Decizia nr. 1.216 din 11 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 9 decembrie 2008, Curtea a reținut că reglementarea sancțiunii nulității absolute a actelor emise în mod ilegal, până la adoptarea legii criticate, nu presupune încălcarea principiului statului de drept și respectarea principiului de dreptate, consacrat ca valoare constituțională în art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, care prevede că România este stat de drept în care drepturile și libertățile cetățenilor, dreptatea reprezintă valori supreme și sunt garantate. Astfel, legiuitorul a stabilit că existența drepturilor dobândite cu rea-credință sau prin abuzul autorității publice nu este compatibilă cu garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor, potrivit dispozițiilor art. 57 din Constituție, în virtutea cărora cetățenii români trebuie să își exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți. Or, este de competența instanțelor judecătorești să constate, în funcție de probele administrate în cauză, buna sau reaua-credință a celui care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul sau a subdobânditorului terenului, și, după caz, să facă aplicarea dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 sau a celor care constituie dreptul comun în materia cauzei contractelor civile, respectiv art. 966—968 din Codul civil.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

24. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorul-raportor a apreciat că sesizarea nu este admisibilă, deoarece nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de lege, care să justifice pronunțarea unei hotărâri prealabile, în sensul că nu este îndeplinită condiția ivirii unei chestiuni de drept de a cărei

lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată, particularitățile specifice ale speței neputând antrena un răspuns cu valoare de principiu și nici condiția dificultății chestiunii de drept supuse interpretării.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

25. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării

26. Conform dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, „Dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

27. Pentru declanșarea acestui mecanism de unificare a jurisprudenței, legiuitorul, în cuprinsul textului normativ enunțat, a instituit mai multe condiții de admisibilitate care trebuie îndeplinite cumulativ, respectiv:

— existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;

— cauza care face obiectul judecării să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;

— ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;

— chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să fie nouă;

— chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

28. Pentru a stabili dacă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în scopul pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este aptă să asigure îndeplinirea funcției pentru care a fost concepută — crearea unui mecanism nou pentru uniformizarea jurisprudenței care să contribuie, alături de recursul în interesul legii, la transformarea jurisprudenței interne într-una predictibilă — se impune evaluarea tuturor elementelor sesizării, adică verificarea atât a circumstanțelor care o generează, cât și a condițiilor care permit declanșarea mecanismului de interpretare, știut fiind că doar o chestiune de drept reală și care prezintă un grad sporit de dificultate poate face obiectul unei astfel de sesizări.

29. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că primele două condiții de admisibilitate sunt îndeplinite, întrucât litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, anume în competența legală a unui complet de judecată al Tribunalului Gorj — Secția I civilă, titularul sesizării, investit cu soluționarea apelului, care urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă.

30. Se constată, totodată, că este îndeplinită și condiția ca problema de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

31. Rămâne de analizat îndeplinirea condiției referitoare la necesitatea ivirii unei chestiuni de drept de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei și cea a dificultății chestiunii de drept supuse interpretării, iar această evaluare este absolut necesară pentru a se verifica dacă instanței supreme i se solicită soluționarea de principiu a unei veritabile probleme de

drept, astfel cum impun dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, sau, dimpotrivă, este chemată să dezlege chiar litigiul în cauză.

32. În acest scop, examinând succint cauza în care a fost formulată prezenta sesizare, se constată că reclamantii au dedus judecării o cerere în despăgubire pentru două suprafețe de teren pentru care autorului lor i-a fost reconstituit dreptul de proprietate în procedura prevăzută de dispozițiile Legii nr. 18/1991, terenuri care însă, anterior obținerii titlului de proprietate, fuseseră înstrăinate în favoarea unui terț de bună-credință de către autorul pârâților, în baza unui alt titlu de proprietate emis nelegal în procedura aceleiași legi de reparație, titlu a cărui nulitate absolută a fost constatată.

33. În motivarea cererii în despăgubire, reclamantii au arătat că acțiunea în revendicarea celor două terenuri le-a fost respinsă printr-o hotărâre judecătorească definitivă, motivat de faptul că înstrăinarea terenurilor s-a realizat de ambele părți contractante cu bună-credință, întrucât nu se putea prevedea că titlul de proprietate emis vânzătorului în anul 1998 va fi anulat peste aproximativ 11 ani și de faptul că legiuitorul a stabilit un remediu, prin prevederile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, în sensul că persoana care a vândut terenul în baza unui titlu constatat nul are obligația de a remite adevăratului proprietar prețul actualizat.

34. La judecata în primă instanță, cererea în despăgubire dedusă judecării a fost admisă, în parte, apreciindu-se, în considerarea efectului pozitiv al Deciziei civile nr. xxx din 1 noiembrie 2016 a Tribunalului Gorj — Secția I civilă, că raportului de despăgubire dedus judecării îi sunt aplicabile dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, sens în care pârâții au fost obligați, în solidar, să plătească reclamantilor o despăgubire reprezentând contravaloarea prețului de circulație al terenului înstrăinat. Cu privire la cuantumul despăgubirii acordate, prin interpretarea normei juridice menționate, instanța a reținut că acordarea doar a contravalorii prețului vânzării, actualizat cu indicii de inflație, nu ar conduce la o reparație integrală a prejudiciului suportat de reclamantii prin pierderea terenului cu privire la care, deși dețin un titlu de proprietate, nu pot exercita prerogativele dreptului de proprietate.

35. Prin apel, reclamantii au susținut că în mod greșit prima instanță a admis în parte cererea și le-a acordat despăgubiri doar pentru terenul în suprafață de 1.440 mp, întrucât sunt îndreptățiți să primească despăgubiri și pentru terenul în suprafață de 1.415 mp, dat fiind că ambele terenuri, conform considerentelor hotărârilor judecătorești pronunțate în procesul de revendicare, au aceeași situație juridică.

36. Prin apel, pârâțul a susținut că raportului de despăgubire dedus judecării nu îi sunt aplicabile dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, deoarece nu ar fi îndeplinită cerința privind existența unor „înstrăinări succesive” a terenului pentru care s-a stabilit despăgubirea, dat fiind că acesta a făcut obiectul unui singur contract de vânzare-cumpărare încheiat în baza certificatului de moștenitor, ca urmare a decesului titularului înscris în titlul de proprietate nul. Totodată, pârâțul a susținut că dispoziția legală menționată impune în sarcina vânzătorului plata către adevăratul proprietar a prețului încasat în baza contractului de vânzare-cumpărare, actualizat cu indicii de inflație, nu a prețului de circulație al terenului pe piața liberă, cum eronat a statuat prima instanță.

37. În acest context procesual, titularul sesizării se întreabă cum se interpretează și aplică dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1991 și care sunt cerințele concrete în care poate fi solicitat și obținut prețul actualizat al unui teren vândut în baza unui titlu de proprietate constatat nul ulterior vânzării.

38. Analizând condiția enunțată, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept reține că procedura sesizării instanței supreme cu dezlegarea

unei chestiuni de drept se circumscrie unui incident procedural ivit în cursul unui proces aflat în desfășurare, al cărui obiect presupune interpretarea unor norme de drept îndoielnice, lacunare sau neclare, care sunt determinante pentru soluționarea pe fond a cauzei, în scopul împiedicării apariției unei jurisprudențe neunitare, iar nu însăși interpretarea și aplicarea legii cu privire la un anumit raport juridic, cu particularități proprii, atribut ce intră și trebuie să rămână în sfera de competență a instanței de judecată.

39. Aceasta, întrucât identificarea normelor legale incidente și interpretarea acestora în vederea aplicării într-o anumită cauză, folosind metodele specifice de interpretare a normelor juridice, sunt în competența judecătorului care soluționează litigiul, căruia îi revine obligația de a judeca direct și efectiv, cu respectarea dispozițiilor art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă („Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă”) și a dispozițiilor art. 22 din Codul de procedură civilă potrivit cărora „(1) Judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile. (2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. (...)”.

40. În speță, se constată că la judecata în primă instanță s-a statuat că dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 sunt incidente raportului juridic dedus judecării prin aplicarea efectului pozitiv al lucrului judecat raportat la considerentele unei hotărâri judecătorești irevocabile, anume ale Deciziei civile nr. xxx din 1 noiembrie 2016 a Tribunalului Gorj — Secția I civilă. Cât privește cuantumul despăgubirii, judecătorul fondului a apreciat că sintagma „preț actualizat” prevăzută de textul de lege ar putea fi susceptibilă de două înțelesuri, și anume de preț de piață al terenului și de preț al vânzării actualizat cu indicii de inflație. Pornind de la această distincție, judecătorul a apreciat că norma de drept ar fi imprecisă și că se impune interpretarea acesteia, sens în care, folosind metode și argumente de interpretare a legii, pe care le-a enunțat în cuprinsul hotărârii, a tras concluzia că reclamanții sunt îndreptățiți să primească, cu titlu de despăgubire, prețul de piață al terenului, și nu prețul încasat de autorul pârâților în urma înstrăinării imobilului, actualizat cu indicii de inflație.

41. Or, analizarea și dezlegarea unor astfel de probleme de drept ale cauzei, asupra cărora părțile au puncte de vedere divergente, sunt și rămân în atributul exclusiv de soluționare al instanțelor judecătorești.

42. Aceasta, întrucât răspunsul la întrebarea dacă raportului juridic de despăgubire dedus în concret judecării i se aplică sau nu prevederile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, se impune a fi formulat în raport cu circumstanțele particulare ale cauzei, nefiind necesare dezlegări cu valoare de principiu ale cerințelor prevăzute de textul de lege, deoarece nu analiza unor astfel de cerințe a constituit fundamentul judecării în primă instanță.

43. În acest sens, în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept (Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016) s-a reținut că operațiunea de interpretare și aplicare a textului de lege la diferitele circumstanțe particulare ce caracterizează un anumit litigiu nu poate fi atribuită completului constituit pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile și că revine instanței de judecată investite cu soluționarea cauzei rolul de a realiza o interpretare casuală sau judiciară, care presupune ca, anterior soluționării cauzei, să studieze circumstanțele particulare ale speței deduse judecării, să identifice problemele de drept și,

ulterior, să procedeze la interpretarea și aplicarea normelor de drept, pentru emiterea actului jurisdicțional final.

44. În consecință, pentru argumentele expuse, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că nu este îndeplinită condiția legală privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată, întrucât particularitățile specifice ale speței nu pot antrena un răspuns cu valoare de principiu.

45. Nici condiția de admisibilitate a sesizării constând în dificultatea chestiunii de drept supuse interpretării nu este îndeplinită.

46. Astfel, în jurisprudența anterioară a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-a reținut că, deși textul de lege (art. 519 din Codul de procedură civilă) nu conține o definiție a acestei noțiuni, totuși, pentru a fi vorba despre o veritabilă problemă de drept, trebuie ca norma juridică disputată să fie îndoielnică, imperfectă, lacunară sau neclară, iar chestiunea de drept supusă dezbaterii să fie una serioasă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text de lege este incomplet, fie că nu este corelat cu alte dispoziții legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare (Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, anterior citată).

47. Așa fiind, instanța care inițiază sesizarea trebuie să evidențieze caracterul complex sau, după caz, precar al normei de drept a cărei interpretare o solicită, de natură a conduce la o jurisprudență neunitară, condiția neputând fi apreciată ca îndeplinită doar prin prezentarea opiniilor părților litigante, care au ca fundament interesele contradictorii ale acestora, în raport cu scopul urmărit.

48. În speța supusă analizei, din cuprinsul încheierii de sesizare nu rezultă care este dificultatea întâmpinată de instanța de apel în interpretarea dispozițiilor art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997 și nu sunt evidențiate aspectele lacunare sau imprecise ale acestor dispoziții legale și care ar putea antrena o interpretare duală sau contradictorie a textului de lege enunțat.

49. Verificând conținutul literal (formularea) al normei juridice prevăzute de dispozițiile art. III alin. (24) din Legea nr. 169/1997, se constată că acesta coincide cu conținutul real al normei, în sensul că se precizează cu claritate părțile și obiectul raportului juridic care cade sub incidența sa. Anume, norma de drept enunță că despăgubirea se plătește fostului proprietar rămas fără teren de către cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul, iar această despăgubire este echivalentul prețului actualizat.

50. În ceea ce privește sintagma „înstrăinări succesive”, din conținutul normei juridice rezultă că aceasta se referă la înstrăinările succesive care au fost efectuate de către cel care a vândut terenul în baza titlului de proprietate nul, intenția legiuitorului fiind aceea ca norma juridică să fie incidentă tuturor înstrăinărilor de acest fel, indiferent de numărul acestora, una sau mai multe înstrăinări succesive, condiția fiind ca toate aceste înstrăinări să fi fost efectuate în baza titlului de proprietate nul, în conformitate cu prevederile art. III alin. (1) din Legea nr. 169/1997.

51. Folosind argumentul reducerii la absurd, rezultă că o altă interpretare a sintagmei ar fi de natură să conducă la concluzii imposibile, cum ar fi cea potrivit căreia fostul proprietar poate fi despăgubit doar în situația în care terenul a fost înstrăinat pe baza titlului prin mai multe acte juridice sau doar în situația în care, la rândul său, terțul dobânditor de bună-credință ar fi înstrăinat și el terenul altor subdobânditori, nu și în cazul în care terenul a fost înstrăinat printr-un singur act juridic, ceea ce ar fi absurd.

52. Rezultă deci că sintagma „înstrăinări succesive” se referă la totalitatea înstrăinărilor, una sau mai multe, efectuate în baza

titlului de proprietate lovit de nulitate, și nu la existența, drept condiție de admisibilitate a acțiunii în despăgubire a fostului proprietar, a mai multor înstrăinări succesive ale aceleiași teren care să fi fost efectuate de terți dobânditori de bună-credință, în baza actelor de proprietate deținute, altele decât titlul de proprietate nul emis în procedura legii de reparație.

53. Verificând conținutul literal al normei juridice prevăzute de dispozițiile art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997 se constată, totodată, că aceasta relevă faptul că despăgubirea care se plătește fostului proprietar rămas fără teren de către cel care a înstrăinat terenul pe baza titlului constatat nul este echivalentul prețului actualizat, sintagmă care se referă la suma de bani consemnată în actul sau actele de înstrăinare, actualizată cu indicii de inflație. De altminteri, prețul de piață, adică prețul cel mai probabil cu care se poate vinde un bun la o anumită dată, după ce acesta a fost expus, într-o măsură rezonabilă, pe o piață concurențială, nu este supus operațiunii de actualizare cu indicii de inflație.

54. Așa fiind, în măsura în care interpretarea literală a normei juridice prevăzute de art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997 acoperă raporturile juridice pe care, în intenția sa, legiuitorul a dorit să le reglementeze, nu se justifică ca, pe cale de interpretare extensivă, conținutul normei de drept menționate să fie, în parte, înlăturat.

55. De altfel, despăgubirea datorată de persoana care, cu bună-credință, a înstrăinat terenul deținut în baza unui titlu de proprietate ale cărui vicii nu le cunoștea nu poate fi asimilată, folosind argumentul de analogie, cu alte tipuri de despăgubiri

58. În considerarea argumentelor expuse, constatând că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la problema de drept cu care acest complet a fost investit,

ÎN ALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Gorj — Secția I civilă, în Dosarul nr. 9.804/318/2014*, pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea următoarei chestiuni de drept: *modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, cu modificările și completările ulterioare, privind cerințele concrete în care poate fi solicitat și obținut prețul actualizat al unui teren vândut în baza unui titlu constatat nul ulterior vânzării, prin explicitarea sintagmelor „vânzări succesive ale terenurilor” și „prețul actualizat”.*

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 20 mai 2019.

PREȘEDINTELE SECȚIEI I CIVILE

LAURA-MIHAELA IVANOVICI

Magistrat-asistent,

Elena Adriana Stamatescu

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ70050699XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

